Spedizione in abbonamento postale. — Poštnina plačana v gotovini.

Leto LXXV., št. 160 | V Ljubljani, četrtek 16. julija 1942-XX | Cena 50 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 6 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 14.— lir, za inozemstvo 28.20 lir
Račun pri poštno čekovnem uradu: Ljubljana štev. 10-351

EKSKLJUCNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Forti reparti nemici respinti verso Est

Continua il bombardamento di Malta — 17 velivoli inglesi distrutti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 15 luglio il seguente bollettino di guerra n. 778:

Nel settore meridionale del fronte egiziano forti reparti esploranti nemici sono stati attaccati e respinti verso est.

Formazioni d'assalto dell'arma aerea italiana hanno agito, ad oriente di El Alamein, su concentramenti di truppe e distrutto o incendiato alcune decine di automezzi.

Ripetuti scontri di reparti da caccia si sono conclusi in favore dell'aviazione dell'Asse: 9 velivoli britannici sono stati abbattuti da cacciatori italiani, 4 dai tedeschi.

Il bombardamento diurno e notturno delle attrezzature belliche di Malta è stato continuato; nel cielo dell'isola quattro apparecchi avversari venivano fatti precipitare da cacciatori germanici. Due nostri aeroplani non sono ritornati dalla loro missione di guerra. Aerei inglesi hanno sorvolato la notte scorsa alcune località della Sicilia e della Calabria; qualche bomba risulta sganciata senza conseguenze nei dintorni di Saponara e Villafranca (Messina).

Močni sovražni oddelki potisnjeni proti vzhodu

Bombardiranje Malte se nadaljuje — 17 angleških letal sestreljenih

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 15. julija naslednje 778. vojno poročilo:

V južnem odseku egiptskega bojišča so bili močni sovražnikovi izvidniški oddelki napadeni in odbiti proti vzhodu.

Napadalne skupine italijanskega letalstva so vzhodno od El Alameina bombardirale zbirališče čet in uničile ali zažgale nekaj desetin avtomobilskih vozil.

Ponovni spopadi lovskih oddelkov so se zaključili v korist letalstva osi. Italijanski lovci so sestrelili 9 britanskih letal, nemški pa 4.

Bombardiranje vojaških naprav na Malti se je nadaljevalo podnevi in ponoči, pri čemer so nemški lovci v zraku nad otokom sestrelili štiri sovražna letala. Dve naši letali se nista vrnili.

Angleška letala so preteklo noč priletela nad nekatere kraje Sicilije in Kalabrije, pri čemer so odvrgla nekaj bomb brez posledic v bližini Saponare in Villafrance (Mesina).

Delovanje letalstva na egiptskem bojišču

Angleži zopet bombardirajo bolnišnice

Z operacijskega področja, 16. jul. s. (Poročilo posebnega poročevalca agencije Stefani.) Delovanje letalstva na egiptskem bojišču je imelo pretekli ponedeljek za posledico dve epizodi, ki spet enkrat zgovorno potrjujeta različnost vojnih metod oboroženih sil osi in Velike Britanije. Med letalskim napadom na Bengazi, ki so ga izvršili ameriški štirimotorni bombniki tipa Liberator in to iz višine nad 6000 m, je neko naše lovsko letalo sestrelilo sovražni bombnik, ki je bil že zadet od protiletalskih baterij. Posadka sovražnega letala se je s padali vrgla na morje. Takoj nato je v bližini pristalo naše vodno letalo za pomoč, ki je po daljšem naporu rešilo enega člana posadke. V istem času je sovražnik izvršil letalski napad na Tobruk. Po povsem nesmiselnem odmetavanju bomb je bil končno zadet edini cilj, neka naša bolnišnica, ki je imela na zelo vidnem mestu vse predpisane znake. Spet enkrat se lahko italijansko letalstvo ponaša s plemenitostjo nasproti britanskemu letalstvu.

Uporno gibanje Hursov

zavzema v Indiji vedno večji obseg — Angleži skušajo s terorjem zatreti upor

Rim, 16. julija s. Uporno gibanje Hursov v Indiji je zavzelo tako velik obseg, da je moral britanski minister za Indijo Amery podati nekaj javnih izjav, da bi prikazal drakonske ukrepe, ki so bili izdani za zadušitev upora. Položaj, je dejal minister, je zelo resen in težaven in bo treba še marsikaj storiti, preden bo mogla civilna uprava spet prevzeti nase odgovornost za ohranitev reda. Izdani so bili posebni varnostni ukrepi za zaščito železniških vlakov, ki so neprestano predmet sabotažnih dejanj. Oddelki kopne vojske, ki jih je podprlo letalstvo, so izvršili obsežne operacije, aretirali številne voditelje in nekaj tisoč upornikov, ki so bili takoj predani posebnemu sodišču. Razen tega je bilo zaplenjenega mnogo orožja. Navzlic temu pa se uporniki še niso odrekli borbi. Razdelili so se na več tolp, ki se skušajo umakniti s področij, kjer je uvedeno obsedno stanje. Zato so bili sedaj izdani novi še strožji ukrepi. Britanske oborožene sile, ki vodijo te operacije, so utrpele izgube. Da bi pojasnil razloge odpora upornikov, ki je vedno bolj srdit, in to navzlic mogočnim sredstvom, ki se jih poslužujejo Angleži, je minister Amery pripomnil, da se operacije vrše v zelo težkih zemljepisnih in podnebnih razmerah.

Lizbona, 16. jul. s. Po informacijah londonskega lista »Times« je treba pripisati sedanje nerede v indijski pokrajini Sind angleškemu poskusu novačenja domačinov v vojaške namene. Britanski poveljnik, ki je dobil nalog, da vodi proti upornikom operacije, je odredil svojim četam, med katerimi so tudi padalci, da poženejo upornike v gozdove, ki bodo nato zažgani.

Tudi Egipt se dviga

Vodstvo nacionalistične organizacije poziva k odporu proti Angležem

Tetuan, 16. jul. s. Arabski dnevnik v Maroku »Alhurijah« objavlja članek člana vodstva nacionalistične egiptovske organizacije britanske zasedbe Egipta. V njem pisec najprej osvetluje močno individualnost Egipta v zboru arabskih in muslimanskih narodov, znanstveni, verski in umetniški doprinos egiptovskega ljudstva k splošni muslimanski kulturi, na kar pripominja, da je Egipt z britansko okupacijo povsem izgubil svojo neodvisnost in je prešel skozi faze strahovitega postopanja in nezaslišanih krivic, in to oni Egipt, ki poprej v zgodovini nikdar ni prenesel tujega gospodarstva. Pisec nato zelo ostro kritizira angleško kolonialno politiko v Egiptu in polemizira tudi z nekaterimi egiptskimi političnim predstavniki, ki sodelujejo z Angleži ter navaja v tej zvezi izpade egiptskega patriota Mustafa Kemala, ustanovitelja nacionalizma v Egiptu, proti onim Egipčanom, ki sklepajo z Angleži kompromise v vprašanjih, ki se tič jo pravic naroda. Svoje izvajanje zaključuje z ugotovitvijo, da se egiptovska nacionalistična organizacija bori za uresničenje svojih visokih idealov, to je za osvoboditev Egipta sleherne tuje nadvlade in za zagotovitev blagostanja vsemu egiptskemu prebivalstvu pod prosvetljenim vodstvom mladega kralja Faruka I., kralja Egipta in Sudana.

300 aretacij v Kairu

Carigrad, 16. jul. s. Iz Kaira se doznava, da je bilo pretekli teden aretiranih v raznih delih egiptovske prestolnice nad 300 osumljenih oseb.

Švedski protest v Londonu

Lizbona, 16. jul. s. Londonski list »Daily Telegraph« poroča, da je švedska vlada pooblastila svojega poslanika v Londonu, da protestira pri angleški vladi zaradi kršitve švedske suverenosti po britanskih letalih.

Predsednik Argentine umrl

Buenos Aires, 16. julija s. Včeraj je tu umrl bivši predsednik argentinske republike Roberto Ortiz, ki je nedavno odstopil.

Švedska in Finska

Helsinki, 16. jul. s. Trgovinski dogovor med Finsko in Švedsko, ki ga je Finska že odpovedala s 15. t. m., je bil včeraj po dveh tednih pogajanj obnovljen, vendar z nekaterimi spremembami starega besedila. Z včerajšnjim dnem je stopil v veljavo tudi nov značilni dogovor. Oba nova dogovora stranki lahko odpovesta en mesec pred njuno zapadlostjo.

Nemška ofenziva na vzhodni fronti

Nemške in zavezniške čete prodirajo na vsej napadalni fronti — Ob uspešni podpori letalstva neprestano zasledujejo umikajočega se sovražnika in mu zadajejo vedno hujše izgube

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 15. jul. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na vzhodu prodirajo nemške in zavezniške čete na vsej napadalni fronti. Sovražnikove zaščitnice so bile deloma uničene deloma pa razpršene. Brzi oddelki, ki neprestano zasledujejo sovražnika, so prodrli v njegovo zaledje in ga odrezali od njegovih zvez proti vzhodu. Letalstvo nadaljuje bombardiranje poti, po katerih se sovražnik umika. Pri letalskem napadu na Rostov so nastali veliki požari v mestu, zlasti na kolodvoru.

Močni sovražnikovi napadi na mostišče pri Voronežu so bili zavrnjeni in je bilo pri tem uničenih 38 sovražnikovih tankov. Pehotni in tankovski oddelki so uničili severno od Voroneža obkoljeno sovražnikovo skupino. Pri tem je bilo uničenih tudi 125 tankov.

V srednjem odseku so se izjalovili krajevni napadi sovražnika.

Severno in severnozapadno od Orla se je število po vojski in letalstvu med uspešno obrambno borbo v času od 5. do 14. julija uničenih tankov povečalo na 446.

Pri letalskem napadu na sovražnikova letališča na področju Murmanska so bili doseženi številni zadetki med hangarji in letali na tleh.

Na egiptski fronti je bil v južnem odseku zavrnjen močan angleški izvidniški oddelek. Bojna in strmoglavna letala so prizadela sovražniku hude izgube. Uničena ali poškodovana so bila številna motorna vozila.

Bombardiranje vojaških ciljev na Malti se je nadaljevalo podnevi in ponoči.

Finski odsek

Helsinki, 16. jul. s. Po poročilu finskega glavnega stana je bilo v zadnjih 24 urah zabeležiti na vseh kopnih bojiščih običajno delovanje patrol in topniškega motilnega ognja.

Gigantske borbe

so se razširile v zadnjih dneh na ves doneški in donski bazen

Berlin, 16. jul. s. Včerajšnji nemški listi soglasno ugotavljajo, da je nemška ofenziva na južnem odseku boljševiškega bojišča stopila po zadnjih operacijah v novo fazo. Kakor obveščajo tukajšnji vojaški krogi, se je južna napadalna fronta razširila in nemške čete onemogočajo slehern sovražni odpor, čeprav se Rusi srdito branijo. Istočasno s tem razširjenjem bojišča pa se nadaljujejo tudi operacije zasledovanja poraženih boljševiških armad.

Potemtakem kaže sedanji taktični okvir operacij na tem odseku značilnosti gigantske kombinacije med razširjevalnimi operacijami predora in zasledovalnimi operacijami, ki so se samo v zadnjih 14 dneh razširile na doneški in donski bazen. Drugi važni činitelji gigantske borbe, ki se sedaj vodi, pa so sunki brzih edinic, ki so že na mnogih točkah prešle sovražne mase na umiku in globoko prodrle za hrbet teh čet, ki so jim tako odrezale glavne zveze z zaledjem. Sovražne kolone, ki se v svojem umiku z raznih točk z operacijskega področja osredotočujejo na posameznih mestih, so povzročile natrpanost in nered, kar vse olajšuje napade nemškega letalstva in nemške pehote. Zlasti na odseku med severnim tekom Donca in Dona so Nemci z vso silovitostjo napadli sovjetsko topništvo in oklopne kolone. V teh akcijah so nemški bombniki uničili nad 200 avtomobilskih vozil, na katerih so bile natovorjene čete ali ki so prevažale vojno gradivo. Sovražnik je utrpel nadaljnje hude izgube, ko je poskušal prekoračiti na nekem severnem kraju reko Donec. Zadetki so na tem odseku uničili 12 topov in 15 traktorjev, s katerimi je bil opremljen neki oddelek sovjetskega topništva.

Med očiščevalnimi akcijami Nemcev na doslej zasedenem področju je bilo prisiljenih k molku več sovražnih odpornih gnezd in so bile zasedene razne utrdbe in podzemska skrivališča. Nemci so pri tem zajeli veliko število ujetnikov. Pri nekem napadu iz zasede so nemški oddelki obkolili na zapadu od Voroneža skupino sovražnih sil, ki se jim je posrečilo do tedaj obdržati neko postojanko, od koder je v zadnjih dneh poskušala razbremeniti siloviti pritisk nemških čet in to z brezupnimi in nekoristnimi napadi. Te boljševiške sile so prišle sedaj v nemške klešče in bodo neizogibno strte.

Nemško letalstvo neprestano napada sovjetske kolone, ki so severno od Voroneža poskušale doseči Don. Bombardirano je bilo tudi sovražno zaledje, zlasti učinkovito železniške postaje, zaloge streliva in zaloge goriva. V letalskih dvobojih je nemško letalstvo sestrelilo 35 sovjetskih letal ter drugih 15 uničilo na tleh ob priliki nekega napada na sovražno letališče.

Listi opozarjajo glede na zmagoviti razvoj operacij v Rusiji na vedno bolj pesimistične glasove v sovražnem taboru. List »Völkischer Beobachter« navaja n. pr., kar piše moskovska »Pravda«, ki priznava resnost položaja in ga opisuje v zelo temnih barvah. Oficiozni sovjetski organ na nekem mestu celo ugotavlja: Upirati se moramo, dokler ne bodo naši zavezniki v stanju, da bodo napadli sovražnika na zapadnem bojišču. Britanski listi, ki nanje tolikšen optimizem očitno vpliva, pa skušajo ohraniti moralo svojega prebivalstva z ugotavljanjem, da teritorijalne osvojitve v Rusiji ne predstavljajo odločilnega činitelja za izid vojne in da bi bilo za Nemce odločilno samo uničenje sovjetske vojske. Glavni organ narodno socialistične stranke pripominja k temu: Naj bodo le mirni londonski kavarniški strategi, kajti nemška vojska misli istočasno na enega in drugega izmed teh dveh činiteljev, kakor to dokazujejo prav sedanje zmagovite operacije.

Tudi list »Börsen Zeitung«, glasilo vojaških krogov, objavlja značilen članek pod naslovom »Kje se bo končalo nemško prodiranje«, v katerem navaja nekaj pesimističnih ugotovitev anglosaškega tiska, iz katerih izhaja resna zaskrbljenost, ki se vedno bolj kaže v sovražnem taboru. Kako naj se zaustavi pohod Nemcev, ki napoveduje dokončno katastrofo? Na to vprašanje odgovarja glasilo nemških oboroženih sil, da vojaki tretjega Rajha in njihovi zavezniki korakajo in bodo korakali, dokler ne bo Evropa osvobojena boljševiške nevarnosti. To, zaključuje berlinski organ, ni več nobena tajnost za nikogar in tudi ne za voditelje v Kremlju.

Madrid, 16. jul. s. Listi posvečajo veliko pozornost zmagovitim nemškim operacijam v Rusiji in poudarjajo, da napredujejo sedaj nemške in zavezniške čete vzdol vse napadalne fronte, pri čemer trpi sovjetska vojska ogromne izgube na ljudeh in gradivu. Na splošno pripominjajo, da je napredovanje protiboljševiških čet prekosilo vsa predvidevanja tako glede naglice kakor glede obsega prodora.

Mnenje švicarskih vojaških strokovnjakov

Bern, 16. jul. s. Po mnenju švicarskih vojaških piscev zavzema prostovoljni umik ruskih čet na vzhodnem bojišču vedno bolj vznemirljiv obseg za vse prijatelje Sovjetov. Nemško napredovanje južno od Bogučarja, pripominjajo isti pisci, bo omogočilo nemškim oklopnim edinicam, da se že proti koncu tega tedna usmerijo ob reki Don navzgor ali pa da napredujejo v smeri proti Kavkazu. Takšni prodori, podprti od zadostnih oboroženih sil, bi še bolj poslabšali položaj branilcev Rostova, ki so že okusili prve napadalne valove novega nemškega maršala von Mannsteina, ki napada od Taganroga proti vzhodu. Vsemu temu je treba dodati samo še ugotovitev ruskega visokega poveljstva v razgovoru z zastopnikom neke ameriške agencije, po kateri so Nemci baje prodrli že 50 km onkraj Voroneža proti vzhodu.

Švedske ugotovitve

Stockholm, 16. jul. s. Raziskovanja, ki so jih izvršili potapljači na kraju potopitve švedske ladje »Lulea«, ki je bila pred nekaj dnevi v švedskih teritorijalnih vodah torpedirana, so dokončno ugotovile, da je bil torpedo, ki je zadel ladjo, ruskega izdelka.

Roosevelt hoče s svojo politiko pahniti ves narod v pogubo

Organ nemškega zunanjega ministrstva o pravih ciljih Bele hiše

Berlin, 16. jul. s. Nemška politično diplomatska korespondenca piše:

Ker ni nobenih uspehov na kopnem, na morju in v zraku, je Roosevelt po svojih listih in zdebelimi naslovi dal objaviti velike uspehe ameriške diplomacije. Kakor je znano, gre za vrsto novih sporazumov za razširjenje ugodnosti zakona o najemu in posojilu na večjo skupino držav, med drugim tudi na one dozdevne vlade, ki uživajo gostoljubje Londona in Washingtona. Med temi državami so Poljska, Norveška, Grčija, Nizozemska, Češkoslovaška itd.

S to svojo plemenitostjo seveda ne zasleduje Roosevelt samo propagandnih namenov za notranjo in zunanjo uporabo, temveč mu je predvsem za to, da bi s takimi dogovori hujskal prebivalstvo zasedenih področij in ga vzpodbujal k temu, da bi se prepustilo sabotažnim dejanjem, neredom in, če treba, tudi uporom. Gospodu Rooseveltu je prav vseeno, ako bodo zaradi tega okupacijske sile, kakor je bo njih pravica, zaradi ohranitve reda in morale, prisiljene, poslužiti se represalij proti samemu prebivalstvu, ki bo nosilo vse posledice takšnih dejanj. V popolnem pomanjkanju morale pa se vlastodržci v Washingtonu in Londonu prav nič ne brigajo za vse to. Druga korist, ki jo hoče Roosevelt doseči s temi svojimi koncesijami zlasti od Islandije, Irana in Iraka, pa je ta, da bi se te države zapletle v severnoameriško mrežo in ostale v njej tudi po vojni, ko bodo Washingtonski oderuhi zahtevali plačilo obresti posojenega kapitala. Iz tega sledi, zaključuje navedena korespondenca, da je zakon o najemu in posojilu za Ameriko samo propagandno sredstvo, ki služi predvsem afarističnim in imperialističnim namenom Bele hiše. V tem pogledu bi vedele marsikaj povedati nekatere republike Južne Amerike.

Amerikanska propaganda

Buenos Aires, 16 julija s. Bela Hiša v Washingtonu si je izmislila novo propagandno sredstvo, ki naj bi pomagalo ljudem, da bi pozabili neplodne razprave o novem bojišču. Na kongresu industrijskih organizacij, je bilo namreč razdeljenih nad milijon dopisnic, naslovljenih na Roosevelta, v katerih se proglaša, da je nastanek drugega bojišča nujno potreben. Te dopisnice, ki potujejo nedvomno hitreje in lažje kakor tanki, ki jih Stalin tako potrebuje, ki pa ne bodo mogle vreči iz borbe niti enega samega vojaka osi, so bile na kongresu razdeljene 250 udruženim organizacijam. Na njih je mogoče čitati naslednje bojevite besede: Tudi jaz sem za vaš sporazum o drugem bojišču. Ono je nujno potrebno in brez odloga, kajti brez zapadnega bojišča je zmaga v nevarnosti.

Pomanjkanje surovin v Ameriki se zrcali v brezposelnosti

Buenos Aires, 16. jul. s. Predsednik severnoameriške komisije za namestitev delovnih sil je izjavil, da je trenutno v Zedinjenih državah najmanj 2,600.000 brezposelnih. Ta pojav je treba pripisati okolnosti, da tvornice vojne industrije nimajo dovolj surovin, da bi zaposlile prej v civilnih tvornicah zaposlene delavce.

Angleška proizvodnja ne more dalje

Pomanjkanje delavcev, surovin in prevoznih ladij — Ostra kritika v spodnji zbornici

Rim, 16. jul. s. V spodnji zbornici se je pričela pričakovana razprava o vojni proizvodnji, ob koncu katere bo spodnja zbornica morda dobila jasen in izčrpan odgovor na vprašanje o vzrokih najnovejših katastrof v Severni Afriki. Minister vojne proizvodnje Lyttleton, ki ima nalogo, da nekoliko ublaži kritike, ki so se zelo silovito obrnile proti vladi je zagotovil v svojem govoru, da so bili poslani na bojišče v Egipt posebni tehniki-specialisti, da bi proučili učinkovitost britanskega orožja. Glede tankov in drugega vojnega gradiva pa je Lyttleton izražal samo hvalo in pel slavo angleški in ameriški proizvodnji ter učinkovitosti njih izdelkov, kar je vzbudilo veliko ogorčenje pri poslancih. Oni so namreč pravilno mislili, da bi morala takšna razprava, kakršna se sedaj vrši v spodnji zbornici izhajati prav iz priznanje, da se je orožje osi izkazalo kot bolj učinkovito od britanskega.

Lyttleton je nadalje izjavil, da britanske proizvodnje ni več mogoče povečati. Ako bi se to hotelo doseči, bi za to potrebovali več delovnih sil in večje količine surovin, ki si jih v tem trenutku nikakor ni mogoče preskrbeti, na eni strani zaradi vpoklicev pod orožje, na drugi strani pa zaradi potopitev prevoznih ladij. Za izboljšanje proizvodnje je sedaj samo še eno sredstvo, namreč to, da delavci in vojaki sami predlagajo novosti in izboljšanja tehničnega značaja, ki bi jih oblasti takoj resno vpoštevale.

Poslanci niso varčevali s kritikami na naslov vlade. Nekateri izmed njih so vztrajali pri trditvi, da bi zadostnega sodelovanja med tvornicami in onimi, ki se bore na bojiščih. Zato se nikakor ne morejo zadovoljiti z lepimi obljubami in optimističnimi predvidevanji ministra Lyttletona.

Vedno hujša sabotaža v Južni Afriki

Lorenzo Marquez, 16. jul. s. Vesti iz Južne Afrike opozarjajo na sabotažna dejanja, ki se vedno bolj pogosto ponavljajo, tako da so morale oblasti ustanoviti posebno sodišče, ki sodi krivce teh dejanj. Domneva se, da posluje v Johannesburgu posebna organizacija za metodično izvajanje sabotaže in da je ves ta pokret v zvezi z neprestanimi krizami, ki jih povzročajo stranke opozicije kot reakcijo na politiko generala Smutsa.

Eksc. Visoki Komisar v vojni bolnici

V Ducejevem imenu je obdaroval ranjene in bolne vojake

Ljubljana, 16. julija

Včeraj dopoldne je obiskal Eksc. Visoki Komisar ranjence in bolnike v vojni bolnici v Ljubljani. Pri vhodu v bolnico ga je sprejel ravnatelj bolnice polkovnik Longo. V spremstvu predpostavljenih zdravnikov je šel Eksc. Grazioli skozi vse oddelke ter se je ustavil pri posteljah vseh bolnikov, ki jim je bilo razdeljeno sadje, publikacije in druga darila, ki jih je bil namenil ranjencem ter bolnikom.

Najpreje je izpraševal ranjence v kirurškem oddelku zanimajoč se za zdravljenje ran. Zadržal se je v razgovoru z bolniki, ki je na nje naslavljal vprašanja o družini ter o okoličanih, v katerih so bili ranjeni.

Delj časa se je pomudil Visoki Komisar pri posteljah posamezni pohabljencev, razgovarjajoč se tudi s sorodniki, ki so se bili zbrali ob vzglavju svojih dragih.

Posetil je oddelek bolnikov in se je tudi tukaj zanimal pri vsakem poedincu za zdravljenje bolezni ter se razveselil, videč, da se je zdravstveno stanje nekaterih od njegovega zadnjega obiska vidno zboljšalo.

Vse je izpraševal o družinah in civilnem poklicu ter se zanimal za njihove potrebe. Visoki Komisar se je pomudil tudi pri nekaterih ranjenih ter bolnih častnikih.

Obisk in darila, ki so bila izročena v Ducejevem imenu, so vzbudila po vseh bolniških sobah najtoplejšo hvaležnost ter so vsi bolniki izrazili po Visokemu Komisarju svojo najiskrenejšo zahvalo Duceju.

Kulturni most Milano - Berlin

Berlinski in milanski sporazum naj ustvarita podlago za poglobljeno tehnično sodelovanje ter potenciranje kvalitetnih sil osnega inženjerstva

Milano, 13. julija

Milano je pravkar prizorišče pomembnih tehničnih razprav o poglobljenem sodelovanju med Nemčijo ter Italijo. V Milan je namreč prispel rektor berlinske politehnike prof. dr. Niemczy, ki ga spremljata prorektor prof. Schone in direktor društva nemških inženjerjev inž. Stabel. Rektor dr. Niemczy je dopotoval v Milano, da ustvari temelje za izpopolnitev tehnično znanstvenih del med obema pomembnima znanstvenima središčema, ki ju predstavljata milanska ter berlinska politehnika, ter da vrne rektorju milanske politehnike njegov obisk v preteklem mesecu.

Danes je imel rektor berlinske politehnike dr. Niemczy v veliki avli milanske politehnike pomembno predavanje, ki so mu prisostvovale številne osebnosti iz tehnično znanstvenih krogov, pa tudi milanski odličniki, med drugim milanski pretekt. Zvezni tajnik, nemški generalni konzul v Milanu, tajnik nacionalnega sindikata inženjerjev, predstavnik narodnosocialistične stranke v Milanu, ves profesorski zbor milanske politehnike z rektorjem prof. Azimontijem na čelu.

Pred to izbrano družbo odličnikov ter znanstvenikov je rektor dr. Niemczy razpravljal o študijskem redu v Nemčiji. Na podlagi dogovora, ki je bil konkretiziran v Berlinu, je podčrtal možnost nadaljnjega, globljega razvoja v sodelovanju med obema uglednima središčema tehničnih študijev. Navajal je pomemben napredek, ki ga kaže italijansko tehnično delo zlasti na področju cestnih gradenj. Pripomnil je, da se je osebje Todtove organizacije mnogo naučilo od italijanskih sodelavcev v konstrukciji avtomobilskih cest. Utemeljil je potrebo ustvaritve enotnega središča v organizaciji politehničnih študijev. V tem je tudi boljša garancija intimnega, dejavnega sodelovanja in priprav za dvig veljavnosti novih inženjerjev obeh prijateljskih narodov. Ob zaključku je predavatelj še omenil, da se je treba zahvaliti za pobudo skupnega dela na tehničnem in znanstvenem torišču ministroma Bottaiu in Rustu, ki sta tvorca kulturnega mostu Milano-Berlin.

Ob milanskih razgovorih, ki so sledili uvodnemu, načelnemu predavanju rektorja dr. Niemczega, lahko razberemo njih praktičen, moralen in političen pomen, saj je ravno tehnika pozvana, da postane stožer evropske preureditve in novega evropskega gospodarstva. Mladi tehniki bodo postali pionirji nove civilizacije. Sodelovanje pa je treba raztegniti preko šolskih meja na torišče dejavnosti v prid napredku italijansko nemškega inženjerstva. Gre za oblikovanje najtesnejšega soglasja med tehniki osnih držav, ki naj se razvija v duhu obojestranskega zdravega, plemenitega tekmovanja.

V Milanu je bilo ponovno proučenih pet točk berlinskega dogovora, ki odpira nove, široke možnosti poglobljenega sodelovanja. Kulturni sporazum med obema politehnikama predvideva sledeče važne pobude:

1) Recipročno število profesorjev gostov, ki predavajo na obeh politehnikah. 2) Izmenjava asistentov ter slušateljev obeh tehničnih zavodov. 3) Ustanovijo se recipročni tečaji med počitnicami. 4) Izmenjava publikacij ter znanstveno znamenitih dizertacij. 5) Ustvaritev delovne skupnosti v zvezi z vprašanji, ki se nanašajo na izpopolnitev promoviranih inženjerjev ter recipročno izmenjavo na tem didaktičnem torišču.

Pomembnost teh okvirnih načel je povsem jasna: Gre za potenciranje delovne kvalitetnosti, strokovno tehnične sposobnosti italijanskih in nemških inženjerjev. Temu cilju bodo služile tudi nadaljnje milanske razprave med milanskimi ter berlinskimi politehničnimi predstavniki.

Ustanovitev Društva uslužbencev državnih industrijskih podjetij

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podstavi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291, glede na svoji naredbi z dne 8. julija 1941-XIX št. 61 in z dne 15. novembra 1941-XX št. 151 o preureditvi strokovnih oz stanovskih organizacij delavcev in delodajalcev in smatrajoč za umestno, da se uslužbenci državnih industrijskih podjetij pokrajine organizirajo in včlanijo v svojem društvu, *odreja:*

Člen 1. Ustanavlja se Društvo uslužbencev državnih industrijskih podjetij Ljubljanske pokrajine.

Člen 2. Društvo združuje razvrščeno in nerazvrščeno osebje, uradnike in delavce državnih industrijskih podjetij Ljubljanske pokrajine. Je njihov edini tolmač in predstavnik svojih članov; sodeluje pri reševanju vprašanj, tičočih se njihovih delovnih pogojev, prejemkov in družabnega življenja; deluje med njimi z gmotnim in nravstvenim podpiranjem; spopolnjuje njih strokovno izobrazbo in skrbi za dviganje njihove kulturne ravni.

Člen 3. Delavci državnih industrijskih podjetij Ljubljanske pokrajine kakor tudi podjetja sama ne morejo biti včlanjeni v strokovnih sindikatih.

Delavcev in podjetij iz prednjega odstavka ne predstavlja Pokrajinska delavska zveza po členu 2. naredbe z dne 8. julija 1941-XIX št. 61. Dosledno s tem preneha Pokrajinska zveza delodajalcev predstavljati državna industrijska podjetja po členu 2. naredbe z dne 15. novembra 1941-XX št. 151.

Člen 4. Društvu uslužbencev državnih industrijskih podjetij Ljubljanske pokrajine načeluje predsednik, ki ga imenuje Visoki komisar, s pooblastili, ki mu jih dajejo pravila društva; pomagao pa mu drugi organi, ki jih prav tako določijo pravila, v katerih jim je tudi odrejeno področje.

Predsednik se pooblašča, da pripravi pravila društva ki jih je treba predložiti Visokemu komisarju v odobritev, nakar se objavijo v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Člen 5. Pri prvi uporabi določb te naredbe posluje predsednik iz prednjega člena ob podpori strokovnjaka, ki ga imenuje Visoki komisar in ki ima pravico da pospešuje, spreminja ali prekliče ukrepe; zato mu jih je treba vse predložiti v odobritev.

Člen 6. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Za predsednika Društva uslužbencev državnih industrijskih podjetij Ljubljanske pokrajine se imenuje gosp. *Bernard Lojk.*

Fašist rag. *Matteusich cav. Mihael* je določen, da pomaga s področjem in pravicami iz člena 5. naredbe z dne 2. maja 1942-XX št. 141 predsedniku Društva uslužbencev državnih industrijskih podjetij Ljubljanske pokrajine.

Ta odločba je takoj izvršna in se objavi v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana dne 2. maja 1942-XX.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli

Postavitev v obvezno civilno službo

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino na podstavi svoje naredbe z dne 5. julija 1942-XX. št. 106 o uvedbi obvezne civilne službe odloča: Visoki komisarijat in vsi podrejeni državni in pokrajinski uradi spadajo pod obveznost civilne službe v smislu in s pravnimi učinki naredbe z dne 5. julija 1942-XX., št. 106.

Isto odloča Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino tudi glede Prehranjevalnega zavoda Visokega Komisarijata za Ljubljansko pokrajino »Prevod«, Kranjskih deželnih elektrarn v Ljubljani, Mestnega poglavarstva ljubljanskega z neposredno podrejenimi uradi in podjetji, Borze dela v Ljubljani, Pokrajinskega podpornega zavoda Ljubljana, Občinskega podpornega odbora, občine ljubljanske, Italijanskega Rdečega križa, avtonomnega odseka v Ljubljani, Agencije Stefani, urada v Ljubljani, Eiar-postaje v Ljubljani, Trboveljske premogokopne družbe, Ljubljana, d. d. Pivovarna Union, oddelka za izdelavo spirita, Ljubljana, tvrdke Jakil And. d. d., Šentjanški premogovnik, Krmelj, Premogokopne družbe »Belokrajina«, Črnomelj, Kemične tovarne, Moste, družbe z. o. z Ljubljana — Moste, tvrdke Bergman Josip, Ljubljana, in Akcijske družbe za kemično industrijo, Ljubljana.

Osebje teh ustanov in podjetij se obvesti o tem tako, da se nabije ukaz o službi v notranjosti sedeža podjetja in v delovnih prostorih. Ta odlok stopi v veljavo z današnjim dnem in se objavi v »Službenem listu za Ljubljansko pokrajino«.

LOGIKA

Themistokles, slavni grški vojskovodja, je pokazal nekoč na zborovanju v Atenah na svojega posinovljenca in dejal Atencem:

— V bistvu vlada vam vsem tale dečck. On vlada namreč svoji materi, njegova mati vlada meni, jaz pa vam.

Kazni zaradi prekrškov obrtnih predpisov

Urad za nadzorstvo cen pri Visokem komisarijatu objavlja:

Okrajno glavarstvo v Ljubljani je v mesecu juniju t. l. obsodilo naslednje osebe zaradi prekrškov določil glede prodaje in veriženja:

zaradi prodaje mesa v prepovedanih dneh Jesih Antona, mesarja, Nove Jarše, na 50 lir globe; zaradi skrivnega zakola Boca Ivana, posestnika Sp. Slivnica 33, in Trčka Ivana, Zg. Hrušica 25, vsakega na 500 lir globe.

Ljubljansko sodišče je v istem mesecu izreklo naslednje kazni zaradi sličnih prekrškov:

zaradi povišanja cen sta bila obsojena Lampič Alojzij, mesar na Uncu št. 66, na 20 dni zapora in 300 lir globe, ter Jonansen Karel, mornariški mehanik, Poljanski nasip 40, na 3 mesece zapora in 400 lir globe.

Okrajno sodišče v Logatcu je v juniju mesecu izreklo naslednje obsodbe zaradi prekrškov določil o prodaji in nedovoljenem veriženju:

zaradi navijanja cen so bili obsojeni: Logar Vinko, Cerknica, na 400 lir globe; Intihar Josip, Cerknica št. 184, na 150 lir globe; Ronko Josip, Cerknica 125, na 100 lir globe; Zupan Ela, Rakek 162, na 400 lir globe; Dovjak Angela, Rakek 203, na 400 lir globe; zaradi nakupa surovega masla v nedovoljeni količini: Vavken Ivana, Rovte 24, na 200 lir globe ter zaplembo blaga; Rupert Alojzij, Petkovec 43, na 100 lir globe in zaplembo blaga; zaradi nedovoljene postrežbe z mesom Gostiša Karel, Gor. Logatec 49, na 100 lir globe, Puntar Stefanija, Dol. Logatec 41, na 100 lir globe.

S Spodnje Štajerske

— **70 letnica šoštanjskega trgovca Terschana.** Znani šoštanjski trgovec Fritz Terschan je praznoval te dni 70 letnico rojstva. »Marburger Zeitung« se ga je spomnila k jubileju kot zavednega Nemca, ki je stal vedno v prvih vrstah spodnještajerskega trgovstva.

— **Najstarejši Mariborčan.** Te dni je praznoval 97letnico rojstva mariborski ključavničar Franc Putzel. Za svojo visoko starost je mož še izredno čil in krepak. Vojaška godba mu je priredila podoknico, krajevna skupina mu je pa čestitala. Putzel je bil rojen 7. julija 1845 v Seidenbergu in je služil 57 let pri železnici. Po razpadu Avstro-ogrske monarhije se je osem otrok Putzlove rodbine izselilo v Nemčijo. Trije njegovi vnuki so častniki na vzhodnem bojišču. Slavijenec živi pri svoji hčeri v Mariboru.

— **Koncert po želji v mariborskem mestnem parku.** Mariborsko gledališče je priredilo pod košatimi drevesi v mestnem parku koncert po želji. Čisti dobiček je bil namenjen nemškemu Rdečemu hrižu. Gledališki orkester je igral pod vodstvom opernega dirigenta Richarda Dietla odlomke iz oper in operet. Nastopilo je več pevcev in pevk, ki so peli pesmi, arije in duete.

— **Novi grobovi.** V Mariboru so umrli hišna pomočnica Karolina Račko, stara 35 let, barvarjeva žena Karolina Schwarz, stara 29 let, kletarjev sinček Karel Selinšek in upokojeni železničar Josip Skočir, star 91 let. V Pobrežju je umrla zasebnica Neža Bacher, stara 69 let. V Mozirju je umrl Janez Grabar star 38 let, v Celju Josip Schweger, star 75 let, Josip Kamenšek, star 34 let, Rafael Skornšek iz Mozirja, star 33 let in Alojz Zuzmelj star 39 let, doma iz Šmartnega pri Slovenjgradcu.

— **Propagandno zborovanje v celjskem okrožju.** Po naročilu zveznega vodstva štajerskega Heimatbunda sklicujejo zadnje dni krajevne skupine celjskega okrožja krajevna zborovanja, na katerih poročajo predstavniki stranke o perečih vprašanjih v prvi vrsti o položaju na Spor. Štajerskem. V nedeljo so bila taka zborovanja v Rečici ob Paki v Ljubnem v Gornjem gradu, in v Rečici ob Savinji. Vsa zborovanja so bila dobro obiskana.

— **Določbe o zaščiti dela razširjena na Spod. Štajersko.** Uradni list šefa civilne uprave objavlja naredbo o zaščiti dela in obrtnem nadzorstvu. Nemški državni predpisi o zaščiti dela veljajo odslej tudi na Spod. Štajerskem.

Naše gledališče

DRAMA

Četrtek, 16. ob 17.: Romeo in Julija. Red četrtek.
Petek, 17.: zaprto.
Sobota, 18. ob 17.30: Učiteljica. Premiera. Izven. Cene od 15 lir navzdol.
Nedelja, 19. ob 17: Kovarstvo in ljubezen. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol.

OPERA

Četrtek 16: zaprto.
Petek, 17.: zaprto.
Sobota, 18. ob 17: Krišpin in njegova botra. Red A.
Nedelja, 19. ob 16: Carmen. Zadnjič v sezoni. Izven. Gostovanje Elze Karlovčeve. Cene od 18 lir navzdol.

Radio Ljubljana

PETEK, 17. JULIJA 1942-XX.

7.30: Poročila v slovenščini. 7.45: Lahka glasba. 8.00: Napoved časa — Poročila v italijanščini. 12.20: Orkester vodi dirigent Segurini. 12.40: Koncert šramla »Ljubljana«. 13.00: Napoved časa — Poročila v italijanščini. 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.20: Narodne romance in pesmi. 13.50: Komorna glasba. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.15: Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec — Lahka glasba. 14.45: Poročila v slovenščini. 17.15: Koncert violinista Leo Pfeiferja, pri klavirju Marijan Lipovšek. 17.35: Četrt ure za tvrdko »Nizzardo«. 17.50: Pisana glasba. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Lahka glasba. 20.00: Napoved časa — Poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Vojaške pesmi. 20.45: Simfonični koncert vodi dirigent Cesare Nordio — v odmoru: Predavanje v slovenščini. 22.00: Zanimivosti v slovenščini. 22.10: Orkester vodi dirigent Segurini. 22.45: Poročila v itali-

Inserirajte v „Sl. Narodu"!

Visoki Komisar za Ljubljansko Pokrajino
Poveljnik XI. Armijskega Zbora

Slovenci!

Ob priliki aneksije vam je zmagujoča Italija priznala skrajno človeške in povoljne pogoje.

Od vas je bilo odvisno in edinole od vas, živeti popolnoma mirno in v redu.

Namesto tega pa je mnogo slovencev vzelo v roke orožje ter ga namerilo proti italijanskim oblastem in italijanskim četam, dvignilo komunistično zastavo in tako poteptalo verska in človeška načela.

Oblasti in italijanske čete, katere imajo pravi pojem človekoljubja, so se omejile na akcije vojaškega značaja, opustivši mere, ki bi bile škodile prebivalstvu, duševnem in gospodarskem življenju v deželi.

Samo tedaj, ko so komunisti prešli na grozna ubojstva napram posameznim italijanom, napram mirnim vašim sodržavljanom in celo napram duhovnikom, ženam in otrokom, so bile italijanske oblasti primorane vzeti odporne mere ter proglasiti nekatere ukrepe o omejitvah, za katere — radi upornikov — trpite vsi skupaj.

Z ozirom na komunistično nadaljnje delovanje in ker en del prebivalstva — tudi če malenkosten — podpira ustanek, Visoki Komisar za Ljubljansko Pokrajino in Poveljnik XI. Armijskega zbora,

odredita sledeče:

V celi Ljubljanski pokrajini od danes naprej:

so obustavljeni vsi lokalni potniški vlaki;

je slehernemu prepovedano potovati v tranzitnim vlakima; izvzete so osebe, ki so v posesti potnega lista za inozemstvo ali propustnice za druge pokrajine Kraljevine;

je prekinjen ves autobusni promet;

je prepovedano vsakršno kretanje s karkoli si prevoznim sredstvom ali peš, z enega v drugo naselje;

je prepovedano ustavljati in kretati se — izvzemši v mestima — v prostoru enega kilometra na obeh straneh železniških prog. (Na kršitelje se bo brez nadaljnega streljalo);

je obustavljen ves telefonski, telegrafski in poštni promet, v mestu in izven mesta.

V celi Ljubljanski pokrajini bodo od danes naprej takoj streljani:

vsi oni, ki bodo kakorsibodi sovražno delovali napram italijanskim oblastem in italijanskim četam;

vsi oni, pri katerih se bo našlo orožje, municija ali eksplozivni materijal;

vsi oni, ki bodo na kakorsibodi način pomagali upornikom;

vsi oni, ki se bodo našli v posesti ponarejenih potnih listov, osebnih izkaznic in propustnic;

vsi sposobni moški, ki se bodo nahajali — brez opravičnega vzroka — v sumljivem držanju v vojni zoni.

V celi Ljubljanski pokrajini bodo od danes naprej popolnoma porušene:

vse stavbe, iz katerih se bodo žalile italijanske čete;

vse stavbe, v katerih se bo našlo orožje, municija, eksplozivni in vojaški materijal;

vsa stanovanja, katerih lastniki bodo prostovoljno dali gostoljubnost upornikom.

Ker je znano, da se med uporniki nahajajo tudi pojedinci, ki so bili primorani slediti upornikom v šume, in drugi, ki se kesajo, da so opustili domove in družine, Visoki Komisar za Ljubljansko Pokrajino in Poveljnik XI. Armijskega Zbora, jamčita življenje vsem onim, ki se bodo — pred začetkom borbe — prijavili italijanskim četam in predali orožje.

Prebivalstvo, ki bo ostalo mirno ter se korektno obnašalo napram oblastem in italijanskim četam, je lahko brez vsake skrbi za njih življenje in za njih imetja.

Ljubljana, 15. julija 1942-XX.

VISOKI KOMISAR ZA LJUBLJANSKO POKRAJINO
Emilio Grazioli

GENERAL POVELJNIK XI. ARMIJSKEGA ZBORA
Mario Robotti

Ali bo letos več medu?

Pretekla zima je bila za naše čebelarstvo naravnost usodna

Ljubljana, 14. julija.

Več zadnjih let je bilo za čebelarje slabih. Mnogi čebelarji niso imeli niti dovolj medu za prehrano čebel pozimi, kaj šele, da bi ga prodajali. Potrebovali so mnogo sladkorja za pitanje čebel, kljub temu pa niso mogli vedno rešiti vseh rojev. Medu bi lahko prodali precej več kakor včasih in tudi s ceno bi bili bolj zadovoljni. Zdaj marsikoga zanima, ne le čebelarje, ali bo letos kaj več medu, ki je tako zdravilen in redilen ter vsebuje mnogo pomembnih hranilnih snovi. Če je dovolj medu, ne pogrešamo tovarniškega sladkorja.

Upati smemo, da bo letos nekaj več medu kakor lani, kar pa še vedno ni povsem zanesljivo. »Slovenski čebelar« poroča, da je bila pretekla zima za čebelarstvo prav usodna; izgubili so najmanj tretjino plemenjakov. Nekateri čebelarji so izgubili vse, zlasti tam, kjer je jeseni mrlila hoja in so se čebele hranile čez zimo s hojevim medom. Letos ne bo mnogo rojev, kakor kaže, zato čebelarji ne bodo mogli popraviti zimskih izgub. Zato je tudi živahno povpraševanje po čebelah, ponudba je pa majhna. Pričakujejo pa dobro pašo.

Prvi letošnji med je že prispel na trg. Ni ga še mnogo in čebelarsko društvo še ne more postreči vsem, ki bi ga želeli kupiti. Cene so visoke, zato je upanje, da bo naprodaj mnogo več blaga, seveda, če bo dobra čebelja paša in če bodo čebelarji lahko neovirano čebelarili.

Zadnja dvojna številka »Slovenskega čebelarja« (za julij in avgust) vsebuje mnogo poučnega gradiva za čebelarje, pa tudi druge čitatelje. O urednikovi razpravi »Naše panjske končnice« poročamo na drugem mestu. Omenimo naj še, da je objavljen tudi članek o pridelovanju ogrščice in repice (ti industrijski rastlini dajeta tudi precej medu ter sta zato pomembni za čebelarstvo); H. Peternel je prispeval članek »Moje napake pri vzreji matic lani«; Fr. L. pa za splošnost zanimiv prispevek o ajdi (»Ko zadiši po ajdi«). Marsikoga bo tudi zanimal urednikov »prispevek k zgodovini naših čebelarskih organizacij«. Naj posnamemo nekaj glavnih podatkov.

Naše prvo čebelarsko društvo se je imenovalo »Kranjsko društvo za umno čebelarstvo in je bilo ustanovljeno l. 1873 (pred 69 leti). L. 1876 so društvo prekrstili v »Slovensko društvo za umno čebelarstvo«. Zanimivo je, da je društvo izdajalo prvotno dve glasili, »Slovensko čebelo« in »Krainer Biene« (v nemščini). Nemško glasilo je pa prenehalo izhajati že l. 1875. Prvo čebelarsko društvo je pa kmalu izhiralo, že l. 1882 in tedaj je prenehala izhajati tudi »Slovenska čebela«. Že istega leta se je pa na Gorenjskem začelo gibanje za ustanovitev drugega čebelarskega društva. Na zborovanju l. 1883 na Lescah so čebelarji sklenili ustanoviti »Čebelarsko in sadjarsko društvo za Kranjsko«. Ustanovni občni zbor je bil istega leta na Lescah. Novo društvo je začelo že čez nekaj mesecev izdajati svoje glasilo »Slovenskega čebelarja in sadjerejca«. Ko je društvo izgubilo svojega delavnega predsednika, je l. 1889 zaspalo in prenehalo je izhajati njeno glasilo. — Čebelarji so kmalu spregledali, da jim je društvo nujno potrebno in l. 1898 so ga ustanovili. V sorazmerno kratki dobi se je razvilo v močno čebelarsko organizacijo, ki je pomemben gospodarski činitelj in jo moramo šteti med naše najpomembnejše ustanove za pospeševanje kmetijstva.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Četrtek, 16. julija: Karmelska Mati božja

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Trgovec s sužnjami
Kino Sloga: Gangsterjev sin
Kino Union: Strast

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Sušnik, Marijin trg 5, Kuralt, Gosposvetska cesta 4, Bohinec ded., Cesta 29. oktobra.

Sportni pregled

Mariborčani premagali Celovčane

Mariborski nogomet je zopet dosegel lepo zmago. Od sobote na nedeljo preložena tekma proti znanemu koroškemu prvaku LV Celovec se je končala z zmago mariborskega Rapida in sicer s 6:3 (2:1). Rapidova igra je bila na višku. Vsa enajstorica in vsak posamezník je bil na svojem mestu. Sodil je dobro sodnik Barlovič. Zmaga Mariborčanov je tem bolj presenetila sportno javnost, ker je LSV Celovec znan kot eden najboljših nogometnih klubov. Posebno se je odlikoval v Rapidu Turk, ki je kmalu priboril svojemu klubu vodstvo.

Lahkoatletski prvaki Štajerske

V soboto in v nedeljo so bile v Grazu zaključne tekme v lahkoatletiki, na katerih je padla odločitev po lahkoatletskih prvakih Štajerske. Med drugimi so si priborili prvenstvo med moškimi na 200 m Taček (SD Celje) 23:7, (SP Celje) 2:01.6, na 110 m drugi Oroszy (Rapid, Maribor) 303. Ženske na 100 m Potočnik (ATW Graz) 13:2, na 80 m Hürden Potočnik (ATW Graz) 13:05, skok v daljavo Potočnik (ATW Graz) m 504. Med krogle Mayer Bojana (ATW) 11:83 (nov štajerski rekord).

Pridelovanje soje na Balkanu

Važno je za preskrbo Evrope z maščobami — Rumunija na prvem mestu

Pridelovanje soje ima zato tako lepo bodočnost, ker je v nji 18% maščobe in 35% beljakovin, tako da je med rastlinami, vsebujočimi ti dve važni snovi, na prvem mestu. Soja raste dobro na zemlji, kjer uspevajo sladkorna pesa, pivovarniški ječmen in koruza. Podnebje balkanskih držav je zlasti ugodno za pridelovanje soje. Zato se ta panoga kmetijstva na Balkanu zadnja leta vedno bolj razvija. Posebno važno vlogo igra soja zdaj, ko povsod primanjkuje maščob.

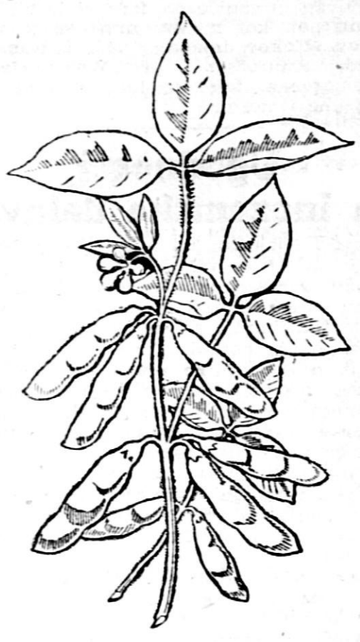

Med balkanskimi državami je glede pridelovanja soje na prvem mestu Rumunija. Znano nemško industrijsko podjetje I. G. Farbenindustrie je dalo že prej leti pobudo za pospeševanje te kmetijske panoge v Rumuniji, da bi se povečal s tem tudi izvoz izdelkov omenjenega podjetja tja. Po uspešnih prvih poskusih je bila ustanovljena v Bukarešti družba za nakup in razdeljevanje seemn ter za prodajo pridelka. Da bi dobili rumunski kmetje veselje do pridelovanja soje, je bila določena l. 1935 precej visoka cena in sicer okrog 1500 mark za vagon. Posledica tega je bila, da je pridelek od leta do leta naraščal. Leta 1935 je pridelo 18.000 rumunskih kmetov na površini 21.500 ha 11.000 ton soje, povprečno torej 500 kg na ha. Leta 1938 je pridelovalo sojo že 37.000 kmetov in pridelali so jo na 57.400 ha 52.500 ton, torej povprečno 910 kg na ha.

Podvojitev pridelka na ha v štirih letih pomeni sicer velik uspeh, toda pridelek se da še povečati. To so pokazali poskusi v Nemčiji. Tam so porabili na ha 4 metr. stote Tomaževe žlindre in 2 stota 40% kalija brez dodatka dušika. Tako pognojena zemlja je dala še večji pridelek, namreč namesto 5 do 9 stotov na ha kakor v Rumuniji, 12 do 16 stotov. Rumunski kmetje se vedno bolj oprijemljejo te panoge kmetijstva zato, ker imajo od nje več koristi kakor od drugih. Leta 1938 so prodali tono sojo za 1000 lej dražje kakor tono pšenice. Zato je razumljivo, da se je v 4 letih pridelek podvojil, s svojo zasejana površina pa skoraj potrojila. Pri tem je pa treba upoštevati še drugo dobro stran soje. Tam, kjer raste soja, dobi namreč zemlja važna hraniva, in se v nasprotju z drugimi poljskimi pridelki ne izčrpa, temveč ostane zelo dobro pognojena za nje.

Poleg Rumunije se je lotila na Balkanu pridelovanja soje v večjem obsegu tudi Bolgarija. Čeprav bolgarski kmetje l. 1935 soje skoraj sploh niso poznali, je bilo leta 1936 zasejanega z njo 4900 ha polja in pridelek je znašal 53 metr. stotov. V Bolgariji so torej pridelali povprečno na ha 11 metrskih stotov soje in tudi ta uspeh se da še stopnjevati.

Tudi na ozemlju bivše Jugoslavije so že pred sedanjo vojno kmetje pridelovali sojo. Leta 1936 so jo pridelali 484 ton, leta 1938 pa že 5600 ton in sicer na 6000 ha. O Grčiji ni znano, da bi bila delala poskuse s pridelovanjem soje. Tega pa tudi ni mogoče pričakovati, ker je grška zemlja zaradi izrelno ugodnega podnebja kot nalašč ustvarjena za druge mnogo več vredne kulture kakor so fini tobak, grozdje, olive itd.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih ob 16. in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

KINO MATICA — TELEFON 22-41

zredno zanimiv film globoke in pretresljive vsebine

Trgovec s sužnjami

Annette Bach — Enzo Fiermonte

KINO UNION — TELEFON 22-21

Slava in beda slavnega umetnika

Strast

Barbara Stanwyck, Adolphe Menjou, William Holden i. t. d.

KINO SLOGA — TELEFON 27-30

Film neomajnega tovarištva, globoke požrtvovalnosti — film iz dijaškega življenja

Gangsterjev sin

V glavni vlogi: Jackie Cooper

DNEVNE VESTI

— **Pomorska kolonija fašija v Durazu.** Kraljevi namestnik je otvoril pomorsko kolonijo zveze fašijev v Durazzu, v kateri je v prvi skupini 170 deklic, med njimi 20 Italijank. Preproste, a prisrčne svečanosti so se udeležili tudi člani vlade in vse vojaške in politične osebnosti.

— **Iz »Službenega lista«.** »Službeni list za Ljubljansko pokrajino« št. 56 z dne 15. julija 1942/XX. objavlja naredbo Visokega Komisarja o ustanovitvi Društva uslužbencev državnih industrijskih podjetij ter odločbe Visokega Komisarja o imenovanju predsednika Društva uslužbencev državnih industrijskih podjetij in postavitvi v obkovnjaka pri Društvu uslužbencev državnih industrijskih podjetij in postavitvo v obvezno civilno službo Visokega komisarijata in vseh podrejenih mu državnih in pokrajinskih uradov. Prehranjevalni zavod Visokega komisarijata Ljubljanske pokrajine Prevod, Kranjskih deželnih elektrarn v Ljubljani, Mestnega glavarstva ljubljanskega z neposredno podrejenimi uradi in podjetij Borze dela v Ljubljani, Pokrajinskega podpornega zavoda v Ljubljani, Občinskega podpornega odbora občine ljubljanske, Italijanskega Rdečega križa, avtonomnega odseka v Ljubljani, Agencije Stefani, urada v Ljubljani, EIAR, postaje v Ljubljani, Trboveljske premogokopne družbe Ljubljana, D. d. pivovarne Union, oddelka za izdelavo špirita, Ljubljana, tvrdke Jakil And d. d., Šentjanški premogovnik Krmelj, Premogovne družbe »Belokrajina«, Črnomelj, Kemične tovarne Moste, družbe o. z. d. Ljubljana, Moste, tvrdke Bergman Josip, Ljubljana in Akcijske družbe za kemično industrijo Ljubljana.

263 novih kmetskih stavb. Od 1. januarja do 30. junija XX. je bilo zidanih s prispevkom države 263 novih stavb za 1050 kmetskih rodbin. Razširjenih je bilo 131 kmetskih domov, prenovlienih in povečanih za udobnejše bivanje 481. Skupno je bilo urejenih v šestih mesecih 1575 stanovanj za najmanj 2000 italijanskih kmetskih družin.

Ženske brez nogavic ne morejo po svetih stopnicah. Vodstvo svetišča sv. Ivana Lateranskega je sporočilo vernikom, ki posečajo omenjeno svetišče, da ni gospem ter gospodičnam dovolile dostop s takozvanim svetim stopnicam, ako nimajo na nogah nogavic in ako so njihova oblačila preveč kratka.

— **Strašen ciklon nad Bagnaro.** Iz Portogruara poročajo o strahotnem ciklonu, ki je zabesnel nad Bagnaro. Tudi najstarejši prebivalci ne pomnijo takšnega razdejanja. Med viharjem je padala toča. Vihar je podrl hlev posestnika Egidija Perosa. Porušenih je bilo okoli 50 dimnikov, poškodovanih več streh. Več starejših dreves je bilo izruvanih. Tudi neki svinjak je bil uničen. Svinje so našli pod nekim figovim drevesom, kamor so se zatekle po poru enju svinjaka. Precej škode je tudi po poljih, kjer je koruza hudo potlačena. Ciklon je razsajal nad mestom in okolico v dolžini petih km.

— **Zlata svetinja** je bila podeljena v spomin alpinskemu poročniku Jakobu Brunengo, ki je junaško padel na grškem bojišču.

— **Prometna nesreča** se je pripetila po nesrečnem naključju zaradi trčenja dveh vlakov pri železniški postaji Fuori Grotta pri Napoliju. 48 potnikov je bilo laže ranjenih.

— **150 prostih učiteljskih mest.** Iz Tirane poročajo, da je ministrstvo prosvete razpisalo 150 novih učiteljskih mest na področju Kosovo, Dibrano in Struga.

— **Pričetek srednjih šol 1. oktobra.** Iz Rima poročajo, da bodo srednje šole v šol. letu 1942/3 pričele pouk s 1. oktobrom.

— **Pred posebnim sodiščem za zaščito države** so bili obsojeni Karol Orestano na smrtno kazen, Anton Caruso in Angel Stancanelli, vsak na 30 let ječe. Vsi trije obsojenci so iz Catanije ter so bili obtoženi zaradi ropa in treh tatvin, ki so jih izvršili v zaščiti zatemnitve.

— **Utonil v Piavi.** Med številnimi kopalci v reki Piavi pri Fagarè je bil tudi 20-letni mehanik Edvard Baratella iz Oderza. V trenutku je izginil pod površino reke in se ni več pojavil. Ko je njegov 16-letni brat Diego to opazil, se je pognal pod vodo in zaplaval v smer, kjer se je pred tem mudil njegov starejši brat Edvard. Čez nekaj časa se je Diego spet pojavil nad površino, s seboj je imel bratovo truplo, ki ga je bil našel na dnu reke. Takoj poklicani zdravnik si je zaman prizadeval, da bi nesrečnega mladeniča z umetnim dihanjem zopet obudil k življenju. To je bila prva letošnja žrtev Piave.

— **Iz trgovinskega registra.** Po sklepu okrožnega sodišča v Ljubljani se vpiše pri tvrdki Fr. Stupica v Ljubljani vstop Stupice Leona dipl. com. v tvrdko, ki je s tem postala javna trgovska družba. Javna družbenika sta sedaj Stupica Irma, trgovka, in Stupica Leon, dipl. com., oba v Ljubljani.

— **Šolske počitnice na Hrvatskem.** Hrvatsko prosvetno ministrstvo je odredilo, da bodo trajale letos šolske počitnice na vseh hrvatskih šolah od 15. julija do 15. avgusta.

— **Sočivje za električni tok.** Nekatere obine v Južni Baranji dobivajo električni tok iz osiješke elektrarne. Tok se pa ne zaračunava v okviru madžarsko-hrvatskega kliringa, temveč se plačuje po novi pogodbi v naturi s sadjem in sočivjem.

— **Paketni promet med Albanijo in Hrvatsko.** Z včerajšnjim dnem se je pričel med Hrvatsko in Albanijo paketni promet. Zaenkrat sprejemajo pošte samo pakete do 5 kg, toda brez navedbe vrednosti.

— **Hrvatska dobi dve novi sladkorni tovarni.** Prva bo zgrajena v Djakovu, druga pa v Brodu ob Savi. V vsaki bodo predelali dnevno 100 ton sladkorne pese. Če računamo povprečno 13% sladkorja v pesi, se pokaže, da se bo povečala proizvodnja sladkorja na Hrvatskem za 30.000 ton. Strojne naprave za obe tovarni bodo dobavile nemške tvrdke.

— **Reševanje kmetskih vprašanj.** V palači Calbogrotta v Venezii je imel predsednik fašistične konfederacije poljskih delavcev dr. Annio Bignardi sestanek s tajniki pokrajinskih zvez iz Roviga, Padove, Venezie, Vicenze, Verone, Bolzana, Udina, Belluna, Gorizie, Trieste, Fiuma, Pole in Zare. Dvigenti posameznih zvez so izčrpno poročali o položaju vsake pokrajine s posebnim ozirom na uspeh letošnje žetve in košnje. Povsod so si prizadevali kmetovalci, da opravijo žetev in košnjo čim preje. Pri tem se je poudarjala delovna pripravljenost in spretnost poljedelskega delavstva. Razpravljali so na sestanku tudi o reformi poljedelsko gospodarskih ustanov ter proizvodnih načrtih. Ob zaključku je bila posvečena beseda poljedelskemu delavstvu, ki mu pripada v sedanjem položaju izreden pomen.

— **»Gledališče 4000«.** Na pobudo ministra ljudske kulture in Dopolavorove nacionalne opere bo otvorjeno 18. t. m. v San Paolu v Benetkah »Gledališče 4000«. To gledališče bo s tem otvorilo svojo poletno operno sezono na prostem ter bo uprizorilo več oper, med drugimi »Aido«, »Traviato«, »Tosco«, »Favorito«, »Madame Butterfly« ter »Cavallerio rusticano«. Razen tega bo uprizorjena tudi Vittadinijeva opera »Caracciolo«, ki še ni bila uprizorjena v Benetkah. Sodelovali bodo znameniti solisti tenorji Battaglia, Simone, Voyer, Filipeschi, Renato Gigli, Pravadelli in Salvarezza, baritoni Franci, De Franceschi, Dadò, Viviani, De Freschi, Biasini; basi Neri, Sbalchiero, sopranistke Pagliughi, Oltrabella, Castellani, Linda Barla Castelletti in Emilija Vidali. Volstvo bo poverjeno dirigentom Baroni, Cordone, Marzollo, Mander in Sabino. Zbor bo vodil maestro A. Consoli od milanske Scale. V orkestru bo sodelovalo 71 godbenikov, v zboru 65 pevcev in pevk.

— **Iz Solije je prišla rodit v Trieste.** V Trieste je prispela iz Sofije gospa Iole Secoli, žena prof. Josipa Secoli, ki poučuje na sofijski srednji šoli italijanščino. Mlada žena je šla na dolgo pot iz Sofije v Trieste, da da svojemu otroku življenje v Triestu, kjer je povila zdravo, ljubko hčerko.

— **Nov šolski koledar l. 1942-43.** Iz Rima poročajo, da bo uveljavljen v novem šolskem letu 1942-43 na osnovnih, srednjih, višjih dekliških in umetniških šolah sledeči novi šolski red: Šolska doba se bo razdelila v dve razlobji. Prvo bo od 1. oktobra do 15. decembra, drugo pa od 16. februarja do 30. junija. Od 16 decembra do 15. februarja bodo počitnice.

Raznašalca (-ko)

za okraje STOŽICA-JEŽICA in ŠAVLJE — sprejme takoj uprava »Slovenskega Naroda«. — V poštev pridejo domačini iz omenjenih krajev.

— **Umrl je ob hčerkinem spevu arije iz Rigoletta.** V Veroni je umrl v svoji vili Angelo Zamboni, star 76 let. Pokojnik je bil oče znane sopranistke Marije Zamboni. Ko je začutil starček, da se mu bliža konec življenja, je izrazil svoji hčerki poslednjo željo, da bi mu zapela spev »Drago ime« iz opere Rigoletto. S pretresljivim občutkom je hčerka odpela spev. Oče ji je z desnico dajal takt. Toda predno je končala, je starček nagnil glavo ter izdihnil.

— **Žitno zrno je vzklilo v dečkovem ušesu.** Redek doživljaj je imel 6letni Gaetanino Massarenti iz Codigora pri Ferrari. Igral se je na očetovem skednju, pa mu je neopazno priletelo v uho žitno zrno. Čez nekaj časa pa je začutil deček v ušesu hude bolečine. Prepeljali so ga v bolnico, kjer so ugotovili, da je povzročilo hude bolečine žitno zrno, ki je ob toploti in vlagi v ušesni notranjosti vzklilo ter bilo na tem, da prične rasti... Bila je potrebna operacija, da je bil deček rešen neprijetnega gosta v ušesni notranjosti.

— **Čudežna rešitev pred brunom, ki je zgrmelo z višine 10 metrov.** V smrtni nevarnosti je bil delavec Anton Puttinati iz Pontelagoscura pri Ferrari. Šel je ravno mimo neke hiše, kjer so delali na strehi zidarji, ko je nenadoma opazil, da se je utrgalo z višine 10 metrov bruno, ki je zgrmelo navzdol. Puttinati ni okleval. S pravim akrobatskim skokom je preletel bruno, ki ga je v poslednjem hipu vendarle oplazilo na levi nogi ter mu zmečkalo palec. Puttinati se ziravi v bolnici in je vesel, da se je rešil gotove smrti.

— **Šest bratcev se je zastrupilo zaradi uživanja marelčnih in breskvinih jedrc.** Jolanda Racconigi iz Milana je hotela razveseliti svojih šest sinov s sladico iz marelčnih in breskvinih pešk. Reva ni vedela za škodljivost teh jedrc. Čim so sinovi, ki so stari od 14 do 6 let, zaužili okusno sladico, so začutili v želodcu hude bolečine. Prepeljani so bili na poliklinko, kjer so ugotovili, da so se zastrupili z omenjenimi jedrci. Trije so v smrtni nevarnosti, ostali trije bodo okrevali. Matere, pazite na svoje otroke, da ne bodo čutili posledic zastrupljenja!

— **Sestanek vojnih kirurgov v Bologni.** V ponedeljek je bil otvorjen v Bologni kongres vojnih kirurgov. Prisostvovali so mu znameniti specialisti iz vseh večjih italijanskih mest, pa tudi vojni zdravniki. Predsednik kongresa prof. Pietro Caliceti, je razpravljal o zdravnikovih nalogah med vojno. Sledile so druge pereče razprave iz področja vojnega zdravstva.

— **Kolesarska dirka po Albaniji.** V dneh od 24. septembra do 4. oktobra, se bo vršila prva kolesarska dirka po Albaniji, katere se bodo udeležili najboljši italijanski kolesarji. Albanska nacionalna fašistična stranka, ki je podvzela to pobudo, se je v tem pogledu že dogovorila z italijansko kolesarsko zvezo in se že vrše organizacijske priprave za dirko.

— **Počastitev 100letnice prvega Marconijevega sodelavca.** Poročali smo že na kratko, da praznuje dne 15. julija 100letnico rojstva prvi Marconijev sodelavec vrtnar Anton Marchi. Župan mu je izrekel čestitke ter mu izročil lep znesek kot darilo občine. Caldemarski župnik, ki je bil sprejet od predsednika akademije L. Federzonija, je izročil slavljencu 3000 lir kot Ducejev dar, 500 lir pa od federacije Guglielmo Marconi. Na dan proslave se je slavljencev vnuk nadel talar, ker pojde v semenišče, da postane duhovnik.

— **Počastitev vojnih ranjencev ob jezeru Como.** Ob jezeru Como je bilo počaščenih 150 nemških in italijanskih vojnih ranjencev. Italijanski vojni ranjenci so se po krajšem postanku v Comu podali v Bellagi, kjer so se srečali s 70 nemškimi vojnimi ranjenci, ki so nekaj časa sem gostje lepega objezerskega kraja. V Menaggiu je vojne ranjence pozdravil župan z drugimi odličniki. Sledila je pogostitev vseh 150 vojnih ranjencev. Sodeloval je pri tem Dopolavorov orkester, nakar je bila zabavna predstava.

— **Strela ubila kmetico.** V Santacaria dei Selvaggio je strela besnečega neurja zadela strela kmetico Terezijo Ostore, ki je pasla kravo. Terezija Ostore je omahnila na tla, prav tako krava, ki jo je tudi strela oplazila. Nesrečna kmetica je kmalu zatem izdihnila. Po telesu je bila zelo ožgana.

— **Drzna tatinska družčina** je v času, ko so bili domači na počitnicah, vdrla v hišo gospe Ane Marzocco v ulici Canova v Milanu ter odnesla 14 oblek, perilo in več plaščev. Skupna vrednost je 150.000 lir. Oblastva so že ubrala pravilno smer.

— **Zaradi ponarejanja kruponih nakaznic** so bili ovadeni posebnemu sodišču za zaščito države Josipina Usiello, Josip Biglioni, Viljem Cenci, Santa in Erina Camerucci ter Mariano Marianelli. Obenem je bila zaprta pekarna sester Camerucci v Rimu.

— **Natečaj za sprejem gojenk v strokovno šolo za otroške sestre negovalke.** Higijenski zavod, oddelek za zdravstveno zaščito mater, dojenčkov, in otrok v Ljubljani razpisuje natečaj za sprejem gojenk v strokovno šolo za otroške sestre negovalke. Prošnje je treba vložiti do 31. julija 1942. pri Higijenskem zavodu, oddelku za zdravstveno zaščito mater, dojenčkov in otrok v Ljubljani, Lipičeva ul. št. 3. Šola traja eno leto in se prične 1. septembra.

IZ LJUBLJANE

Razdeljevanje krompirja

Ljubljana, 15. julija

Prehranjevalni zavod Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino bo začel danes, dne 15. t. m. deliti ponovno pošiljko krompirja na —F— odrezke julijskih živilskih nakaznic, in to po 4 kg na osebo. Krompir bodo delili isti trgovci kot do sedaj po Lir 2,25 za kg.

Potrošnki se opozarjajo, da se bo delil krompir na —H— in —G— odrezke samo še do 18. t. m., nakar —H— in —G— odrezki zapadejo, —F— odrezki pa zapadejo 25. t. m.

Opozarjamo, da so to zadnje pošiljke zgodnjega krompirja.

Prehranjevalni zavod Vis. Komisariata za Ljubljansko Pokrajino

*

—lj **Jesensko vreme sredi julija.** Že od nedelje imamo pravo jesensko vreme. Toplota je mnogo nižja kakor navadno poleti. Piha hladen veter, nebo je pa dan za dnem pretežno oblačno. Včeraj se je ponujal dež in proti večeru je prišlo. Ponoči je nekaj časa rahlo deževalo in prišlo je tudi danes dopoldne. Še vedno je precej hladno. Oblaki so visoki, tako da se odpira pogled na okoliško gorovje, vendar se ne razprše. Dež pa vendar ne škoduje, saj ga doslej še ni bilo preveč. Zemlja je v nekaterih krajih tako presušena, da deževnica ni mogla prodreti v globlje plasti, tako da je treba še vedno govoriti o suši. Seveda bi pa bilo škodljivo hladno in deževno vreme, če bi trajalo v tem času, ko bi morala zavladati najhujša vročina, delj časa.

—lj **Zbor upnikov Stavbne zadruge »Hera«.** Na predlog upravitelja konkurzne mase Majcena Franceta in upniškega odbora se sklicuje zbor upnikov stavbne zadruge »Hera«, reg. zadruge z o. z. v Ljubljani na dan 21. julija 1942 ob 10. pri okrožnem sodišču, soba št. 112.

—lj **Drž. učiteljišče v Ljubljani — vadnica.** Ravnateljstvo drž. učiteljišča v Ljubljani sporoča staršem vadniških učencev in učenk, da učencem in učenkam ni treba dne 17. in 18. t. m. v šolo zaradi praktičnih diplomskih nastopov, pač pa prosi ravnateljstvo vse starše, da pošljejo svoje otroke v torek dne 21. t. m. ne na Ledino, kakor je bilo rečeno, ampak v Lichtenturnov zavod (Ambrožev trg) v naslednjem redu: 1. Učenci deške vadnice naj pridejo ob 7.45 (¾ na 8) na dvorišče omenjenega zavoda, od koder jih bodo gg. učitelji peljali v učilnice. Praktični nastopi bodo v razredih deške vadnice trajali od 8. do 10.30, na kar dobijo učenci letna spričevala. 2. Učenke dekliške vadnice naj pridejo na dvorišče Lichtenturnovega zavoda ob 10.30. Nastopi bodo od 10.45 do 12.20, na kar dobijo učenke svoja letna spričevala. — Ravnatelj.

—lj **Drž. tehniška srednja šola v Ljubljani.** Učenci vseh odsekov in oddelkov, ki imajo popravni izpit iz italijanščine in ki stanujejo v Ljubljani, naj se nujno javijo najkasneje do petka, dne 17. julija v direkcijski pisarni med 9. in 10. uro. Direkcijska pisarna posluje v II. nadstropju, soba št. 31., vhod z Gorupove ulice št. 10.

Iz pokrajine Trieste

— **Zmagovalec v delovnih tekmah.** Te dni je posvečena pozornost Triesta mlademu Lucijanu De Vecchi, ki je zmagal v delovnih tekmah »Ludi juveniles«. Priboril si je državno delovno prvenstvo v tiskarski stroki. Mladi zmagovalec je bil rojen 4. dec. 1924 v Triestu in je sin mestnega stražnika. Že v mladih letih ga je vleklo v tiskarsko stroko, pustil je učiteljišče ter vstopil v tiskarno Smolans. Z vneto prizadevnostjo se je v tiskarski stroki tako izpopolnil, da je sedaj s svojim lepim uspehom proslavil ime svojega rodnega mesta, pa tudi izpričal visoko stopnjo tiskarsko-tehnične spretnosti. S tem ni samo pripravil sebi priznanje zmage, ampak je priboril priznanje tudi triestinski tiskarski stroki, ki slovi po svoji kvalitetnosti ter eksaktni tehnični preciznosti.

— **Tekme jadrnic.** Ob priliki tekem jadrnic v triestinskem zalivu so zmagali: V skupini »Zvezd« 1) »Axila« — Paulin (Adriatico); 2) »Denebola« — (R. M.) Garolla; 3) »O sole mio« (Adriatico) — Moscovita. V skupini ladjic: 1) »Aradam« — (Adriatico) — Nadali; 2) »Axum« (S. V. O. C.) — Pellascier; 3) »Alagi« (Adriatico) — Rinaldi.

RAZNAŠALKO (-CA)

za okraje KOZARJE - PODSMREKA — sprejme takoj uprava »Slovenskega Naroda«. — V poštev pridejo domačini iz omenjenih krajev.

— **Nova pesniška zbirka triestinskega futurista.** Bruno Sanzin, mladi vodja skupine triestinskih futuristov, je izdal v Rimu v okviru izdaje svojih pesmi novo zbirko pesmi »Italijansko cvetje« (Fiori d'Italia). Zbirko je pohvalil voditelj italijanskega futurizma F. T. Marinetti.

— **Nezgode.** 75-letna gospodinja Marija Cepar iz Divaccie si je pri padcu zlomila levo nogo; 84-letna Marija Urban iz ulice Rapicio 8 si je poškodovala levo stegnenico; levico si je poškodovala pri mlatilnici 29-letna žanjica Silvana Milani iz ulice Guardiella 2; 30-letna hišna Alida Metelini si je pri nesrečnem padcu s tramvaja zlomila desno nogo. Vse ponesrečenke se zdravijo v bolnici Regina Elena.

— **Ob 100-letnici smrti D. Rossettija.** Dne 29. novembra bo 100 let, kar je umrl znani triestinski rodoljub Domenico Rossetti. Rojen je bil l. 1774 ter se je vse svoje življenje boril proti habsburški misli. Bil je zelo podjeten ter izpodbuden, med drugim je ustanovil Minervo, pričel izdajati »Archeografo Triestino«, ustanovil filotehnično društvo, dal pobudo za umetnostne razstave, posvečal vneto skrb arheologiji, se boril za italijanski jezik v šoli, cerkvi in na občini, dal zgraditi na lastne stroške časten grob znamenitemu arheologu Winkelmannu. Sprožil je nadalje akcijo za pogozdovanje Carsa, dal je zasaditi drevesa na najlepšem triestinskem izprehajališču na Acquedotu. Tudi je bil med ustanovitelji triestinske Hranilnice, ki se je razvila pozneje v denarni zavod, ki je med najpomembnejšimi. Zelo je skrbel za stavbno rast Triesta. Kot pisatelj in pesnik je daroval javni knjižnici v Triestu zbirko Petrarcovih in Piccolominijevih del. Objavil je nekatere Petrarcove spise ter razpravljal v člankih o Danteju. Bil je član številnih italijanskih akademij ter je bil v stalnih pismenih stikih z odličnimi italijanskim osebnostmi izven avstrijskih meja. Za Trieste zaslužni Rossetti je umrl l. 1842. Da se počasti njegov spomin ter da se Trieste pokloni svojemu dobrotniku, je osnoval prefektov komisar na občini comm. Hektor Coppola poseben počastitveni odbor, ki mu sam predseduje. Naloga tega odbora bo sestaviti spored proslavnih svečanosti v počastitev spomina Domenica Rossettija ob 100-letnici njegove smrti.

— **Poročili so se** v Triestu uradnik dr. Mario Tomasi in gospodinja Marija Daris, mehanik Karmel Maisla in uradnica Bianka Cosulich, električar Mario Noguröt in zasebnica Ernesta Paludan, mehanik Alojzij Duse in kartotehničarka Bianka Taucer, uradnik Aldo Batagelj in gospodinja Štefanija Kravanja.

— **Triestinska častnika padla na polju slave.** V Trieste je prispela vest, da sta padla na polju slave kapitan Josip Maestri in poročnik Bartolomej Bressani. Oba sta bila v Triestu zelo znana. Kapitan Maestri je bil dvajset let funkcionar pri državnem tehničnem zavodu. Sodeloval je že v vojni 1915/18. Ob abesinski vojni se je javil za prostovoljca, med sedanjo vojno pa je bil v Peruggi, pri cenzuri v Rimu ter Bengaziju. Ob prodoru proti Tobruku je padel junaške smrti. Tudi poročnik Bressani je bil v Triestu zelo znan. Leta 1919 je prišel s svojimi starši iz Cunea v Trieste. Diplomiral je v računovodstvu. Udeležil se je zasedbe Ljubljane, potem je bil uvrščen v sestav 34. topniškega polka divizije »Sassari«. Njegovo truplo počiva v Sebenicu. Oba pokojnika sta bila vneta pripadnika fašizma.

— **Zaprta ulica pri S. Vitu.** Zaradi nujnih del »Acegata« je do nadaljnjega zaprta za vozovni promet ulica Vettor Carpaccio, ki vodi k rastlinjaku pri S. Vitu.

— **Smrt znanega pomorskega kapitana.** V Chersu je umrl znani pomorski kapitan Ercola Nicolo Petris, ki je bil met najbolj veščimi kapitani družbe Loyd Triestino. Pri omenjeni družbi je služboval od l. 1892. Zaradi njegovih navtičnih sposobnosti mu je bilo poverjeno poveljstvo nad potniškimi parniki, ki so pluli v Indijo. Bil je poveljnik znanih potniških parnikov »Aventino«, »Graz«, »Quirinale«, »Pilsna« in »Gange«.

— **Svečano proščenje v Roianu.** Na praznik sv. Hermagore in Fortunata, ki sta kakor znano, patrona akvilejske ter roianske župnije, so roianski župljani slovesno proslavili god svojih patronov. Pri svečani asistirani maši, ki jo je daroval mons. F. Drius, je pel župni zbor veliko Perosijevo pontifikalno mašo ter Vodopivčevo »Exul tabunt Sancti in Gloria«. S solističnim sodelovanjem so se odlikovali sopranistka Vanda Scagnetti, baritonist Albert Primosi in basist Mario Witine. Po slovesni maši je bila velika teoforična procesija, ki je šla po glavnih ulicah roianskega mestnega okraja. Pri procesiji sta svirali roianska G. I. L.-ova godba in salezijanska godba. Popoldan so bile slovesne večernice z evharističnim blagoslovom. Proščenskih slovesnosti se je udeležila množica roianskih in drugih triestinskih prebivalcev.

Iz pokrajine Gorizie

— **Ljudsko gibanje.** V Gorizii je bilo 13. julija šest rojstev, dva smrtna primera in ena poroka.

— **Poročili so se** v Gorizii uradnik Ernest Liporatti in zasebnica Ema Piettocola, podčastnik Julij Bessegato in zasebnica Ana Fajt, kirurg dr. Mario Zenaro in učiteljica Serafina Cernigoi, brigadir Ambrož Jarini ter gospodinja Danica Comelli, uradnik dr. Albert Baum in učiteljica Dioniza Ghio, mehanograf Mario Mauri in šivilja Pasqualina Jakin, kmetovalec Ivan Jug in zasebnica Emilija Spacaian- uradnik Klavdij Paisbecher in zasebnica Marija Alojzija Terpin.

— **Boksar Bini v Triesta.** Znani gorizijski boksar Bini, ki pripada gorizijski telovadni zvezi, se bo v nedeljo 19. t. m. preizkusil z Volpijem v Triestu in sicer v sportnih prostorih železniškega Dopolavora v ulici Regina Elena.

Mali oglasi

MEDICA JE ZDRAVILO (dr. Oppenheimer) — tudi vam bo zdravilo. Pristno »Ambroževo medico« dobite le v Medarni — Ljubljana, Židovska ulica 6.

DVA ČEVLJARSKA POMOČNIKA za razna dela sprejmem. — Bitenc Jože, Bleiweisova cesta 37 b (preje Tyrševa cesta)

INSERIRAJ

Zanimivosti o naših „prvih novinah“

Zanimive ugotovitve o naših panjskih končnicah in zgodovini našega čebelarstva

Ljubljana, 14. julija

Ko je bila pred leti v Ljubljani novinska razstava, so bile na nji tudi razstavljene naše znamenite panjske končnice; bile so proglašene med naše prve novine, glede na svoj ilustrativni značaj, čeprav nimajo s tiskom nobene neposredne zveze. Sicer slike panjskih končnic ne spadajo tudi v poročevalstvo v pravem pomenu besede. Vsekakor pa smemo panjske končnice imenovati naše prve novine zaradi tega, ker so njih slike v resnici neke vrste poročila, ki nam odkrivajo način mišljenja in čustvovanja naših prednikov, iz njih pa tudi lahko razberemo nekoliko tudi zgodovino našega čebelarstva. Toda, četudi panjskih končnic ne povzdigujemo med prve naše novine, odnosno predhodnice modernega časopisja, njihova zgodovinska in umetnostna vrednost ne more trpeti. O naših panjskih končnicah so pisali številni umetnostni zgodovinarji, narodopisci in čebelarji, a vsestransko najbrž še vedno niso bile dovolj raziskane. Pogrešali smo tudi spisa, ki bi kritično združeval vse dosedanje ugotovitve. Razprava A. Bukovca, znanega čebelarja in urednika »Slovenskega čebelarja« pa bo najbrž, kakor obeta njen odlomek v julijski številki čebelarskega glasila, lep pregled vsega dosedanjega raziskovalnega

dela o panjskih končnicah in vsebovala bo tudi tehtne ugotovitve čebelarja o pomenu in izvoru panjskih končnic. Nudila bo mnogo gradiva raziskovalcem naše ljudske umetnosti ter bo trdna osnova večjega, temeljitega dela, ki ga še pogrešamo.

Začetek poslikanih končnic

Pisec opozarja v uvodu svoje razprave, da je uvod napisal že leta 1934. ob dvestoletnici rojstva našega znamenitega čebelarja Antona Janše. Potem se ni mogel odločiti, da bi delo nadaljeval, ker je odkril še vedno kaj novega ter upal, da bo zbral sčasom še več gradiva. V resnici se je društvena zbirka panjskih končnic še zelo povečala, razen tega je pa pisec zvedel še mnogo zanimivega o predmetu, tako da se je zdaj lahko lotil dela. Boji se, da bi ga ne mogel končati, če bi ga še odlagal, ker je že star. — Najprej skuša odgovoriti na vprašanje, od kdaj so poslikane končnice v navadi. Pravi, da je v mladih letih na lovu za končnicami odkril v samotnih hribovskih vaseh stare zapuščene čebelnjake z zelo starimi kranjiči, iz debelih klanih desk, zbitih s kovanimi žeblji. Sodi, da so bili nedvomno še iz dobe pred Valvasorjem. Končnice

še niso bile poslikane, pač pa so bile na njih preprosta znamenja, začrtana s črno ali belo barvo. Bela znamenja, n. pr. križi, solnce, lunin krajec, drevesa itd., so bila pobarvana z indsko ali angelsko rdečo barvo. Črna znamenja so pa bila naslikana na panjih z nepopleskano končnico. To so bili predhodniki poslikanih panjskih končnic. Pisec sodi, da v Valvasorjevi dobi preslikane končnice še niso bile razširjene pri nas, čeprav je verjetno, da jih je že nekaj bilo. Valvasor bi jih najbrž ne prezrl ter bi jih omenil v svoji »Slavi vojvodine Kranjske«, ki je izšla leta 1689. Prof. M. Haberlandt omenja kot najstarejšo poslikano končnico z letnico 1686. Prof. Baš je pa po izpovedi vseuč. prof. Kosa našel nekje v Mežiški dolini končnico z letnico med 1680 in 1690; natančne letnice se prof. Kos ne spominja. Bukovec pripušča možnost, da so bile poslikane končnice na Koroškem prej v navadi kakor na Kranjskem, vztraja pa pri trditvi, da poslikane končnice niso bile pri nas še splošno razširjene v Valvasorjevi dobi. Mnogo jih je pa bilo že v začetku 18. stoletja, za kar imamo številne dokaze. Najstarejša končnica, znana piscu, izhaja iz leta 1705. in je v lasti A. Roosa v Kranju. Po izjavi naših zgodovinarjev o njeni starosti ni treba dvomiti. Pisec omenja še razne druge starejše končnice. V zbirki končnic Slovenskega čebelarskega društva je ena z nesporno starostjo iz leta 1758.

Poslikane končnice naša posebnost

Poslikane panjske končnice zaslužijo posebno pozornost, ker so bile posebnost slovenskih čebelarjev. Pri drugih čebelarjih, čeprav so uporabljali tudi kranjiče, poslikane končnice, niso bile v navadi. Razumljivo, da so se raziskovalci že mnogo pečali z vprašanjem, kako so nastale naše poslikane končnice in Bukovec omenja njihove sodbe. Dr. V. Vurnik je navedel mnenje kmečkih čebelarjev«, da se mora panj od panja po končnici ločiti, da čebela svojega laže najde«. Sicer pa Vurnik pripisuje slikanje končnic ljudski ljubezni za slikanje in barve, ki korenini »v svojevrstnem duševnem značaju našega ljudstva«. Drugi pisci delno soglašajo z Vurnikom. Sodijo, da je poslikavanje končnic delni prehod iz prejšnjega načina čebelarjenja v drugega. (Po novem načinu je imel panj stalno mesto v čebelnjaku.) Dalje mislijo, da so bili kranjiči poslikani, ker je bilo poslikovanje (pohištva in drugih predmetov) nekdaj v modi ter je ustrezalo okusu takratnega človeka. Po sodbi drugih je treba slikanje končnic pripisovati raznim vplivom, n. pr. praznovernosti, pobožnosti, modi slikanja in praktičnim raziogom. Čebelarji so baje tudi skušali s slikami preprečiti uroke.

Slike namesto pisave

Zanimiva je sodba Bukovca o nastanku poslikanih končnic. Pravi, da so že naši najstarejši panji poslikani z rdečkastorjavo barvo ter zaznamovani z raznimi preprostimi znamenji. To ni brez vzroka; dokazuje, da so čebelarji že tedaj čutili potrebo po označevanju panjev, in sicer zase in čebele. Ko je čebelar prevažal pašo ali je panje prestavljal ter jih zlagal v čebelnjak, je bilo neobhodno potrebno za razločevanje, da jih je označil. Tako je panje prav za prav krstil. Pisati in čitati pa navadno še ni znal, zato se je moral

poslužiti drugih znamenj, takšnih, ki so mu bila lahko razumljiva in ki si jih je tudi lahko sam naredil. Razen tega je vedel, da je za matico, ki se vrača s prahe, manj nevarnosti, da bi zašla v tuj panj, če so panji označeni. Kmečki čebelarji še dandanes označujejo ob posameznih prilikah, a tako, da polože na brado panja značilnejši kamenček ali pa pritrdijo na panj košček papirja. Čebelarji so vedeli že v starih časih, da se čebele znajdejo tudi po zunanjih znakih panja, ko se vračajo s paše. Stari čebelarji so se pri označevanju panjev ravnali po svojih izkušnjah, ne da bi poznali učinke barv na čebele, kakor jih poznajo čebelarji dandanes. Upoštevati je treba končno, da morajo čebelarji tudi dandanes označevati panje, a namestu slik jim služijo barve ali številke. Slikanje končnic je imelo torej predvsem praktičen pomen. Vendar Bukovec ne izključuje, da je pri prvotnem oznamenovanju panjev igrala tudi praznovernost svojo vlogo.

Kje so nastale prve poslikane končnice?

Pisec skuša odgovoriti tudi na to vprašanje, kar ni tako lahko. Zamisliti se je treba v splošne razmere dobe, ko so se začele pojavljati poslikane končnice ter se tudi ozirati na stopnjo ljudske izobrazbe. Vedeti moramo, da je bilo nevoljništvo odpravljeno šele v dobi Jožefa II. ter da je bil naš kmet do konca 18. stoletja v splošnem še nepismen. Kako bi naj nepismen kmet sukal čopič, če ni znal rabiti niti peresa? Zato pisec sklepa, da je treba prve poslikane končnice iskati v samostanih, graščinah in župniščih, zlasti še, ker je bilo čebelarstvo privilegij cerkvene in posvetne gospode. Velikih čebelarjev med kmeti ni moglo biti. Upoštevati moramo, da je po trideseletni vojni prišlo v naše kraje mnogo nemških umetnikov in obrtnikov. Sicer niso bili veliki umetniki, vernejtno pa je«, da so pomagali razviti v naših kulturnih središčih tisto umetno obrt, ki je ustvarila temelj za poznejši razcvit ljudske umetnosti in ki se je izživljala zlasti v poslikanem pohištvu, končnicah, znamenjih . . ., požarnih slikah . . .« Zato bi bilo tudi treba iskati krajevni začetek

slikanih končnic v severnih krajih, na Koroškem, kjer so se potujoči obrtniki in umetniki prvič ustavili pri potovanju proti jugu.

Propadanje poslikanih končnic, propadanje čebelarstva

Umetnost slikanja panjskih končnic ima svojo mladostno dobo, nakar se razvije do svoje popolnosti, končno pa začne propadati ter povsem propade. Klasična doba te ljudske umetnosti spada v leta od 1820 do 1880. Tedaj je bilo največ končnic, bile so pa tudi najlepše, na višku oblikovno in vsebinsko. Prvi znaki nazadovanja so se začeli pojavljati v zadnji tretjini prejšnjega stoletja. Poslikanih končnic je bilo čedalje manj. Slikane so pa bile tudi že slabo. Bukovec pravi, da po letu 1890 lahko govorimo že o krizi, ki je zajela vse kmečke čebelnjake. Po prvi svetovni vojni so prišle poslikane končnice povsem iz mode; po letu 1915 ni bilo več nikogar, ki bi slikal končnice. Vzrokov tega propada je več. Računati moramo, da se je tedaj začela uveljavljati nova moda in kmetje niso več cenili pisanih majolik, poslikanih ženitovanjskih skrinj, podob na steklu, vezenih avb, živobarvnih rut in težkih kožuhov. Način življenja se je zelo spremenil, spremenile so se pa tudi navade, in z njimi mišljenje in čustvovanje ljudstva. Domače obrti so začele propadati. Močen vpliv je zapustila kmetijska kriza, ki je tiščala kmeta k tlom celega četrtstoletja. Ni naključje, da je umetnost slikanja končnic propadla v dobi, ko je začelo propadati naše čebelarstvo, ko je bila paša za čebele čedalje slabša in ko je med izgubil ceno, ustavila se je pa tudi trgovina z živimi čebelami. Važno je tudi, da je propad ljudske umetnosti slikanja končnic tudi v zvezi s trgovino s čebelami. Kmečki čebelarji namreč niso bili več tako navezani na poslikane končnice, ker so vedeli, da pri prodaji čebel ne odločajo sami, kateri panji naj gredo iz čebelnjaka, saj so jih morali prepustiti trgovcem na izbiro. Čebelar si ni več oskrboval poslikanih končnic; končnice je le zasilno prepleskal. Posiej je bila tudi med čebelarjem in panjem pretrgana čustvena vez. Ko čebelar ni imel več smisla za poslikane končnice, je pač morala propasti ljudska umetnost. — Pisec navaja še nekatere druge razloge, k jih je treba upoštevati, ko se vprašujemo, zakaj je propadla lepa ljudska umetnost. Razprava zasluži vso pozornost strokovnjakov kakor splošnosti.

Spominu Avgusta Andrea

Pred 45 leti je krenil z balonom v polarne kraje, kjer ga je doletela tragična smrt

Pred 45. leti, v juliju 1897, je krenil švedski polarni raziskovalec Avgust Andree z balonom v polarne kraje. To je bila prva in zadnja taka ekspedicija. Dopoldne 6. avgusta 1930 sta pa naletela znanstveni ekspediciji norveškega državnega raziskovalnega zavoda pripadajoča kitolovca Salen in Tasvik na Zemlji Franca Jožefa na čudno najdbo. V snegu sta našla čoln, v njem pa kavelj z dobro čitljivim napisom: »Andreeva polarna ekspedicija 1896.« Takoj sta obvestila vodjo ekspedicije dr. Gunnara Horna in ko je prispel le-ta s svojimi spremljevalci na kraj najdbe se je dvignil zastor nad zadnjim dejanjem tragedije, ki se je odigrala v polarnih krajih pred 45. leti. Raziskovalci so našli blizu čolna truplo Avgusta Andreea, prvega in zadnjega polarnega raziskovalca, ki se je napotil v polarne kraje z balonom. Čez nekaj ur so

Zadnje Andreevo taborišče v polarnih krajih

našli tudi zemske ostanke njegovih zvestih tovarišev Strindberga in Fraenkla. 33 let so bili pogumni polarni raziskovalci pokopani v večnem ledu in snegu.

Ko so švedskega višjega inženjerja Avgusta Andreea po dovršitvi njegovega polarnega balona vprašali, zakaj tvega tako nevaren korak, ki od njega koncem koncev nihče ne bo imel praktične koristi, je odgovoril: »Dokler ta bela lisa tam gori, o kateri ne vemo, ali je suha zemlja ali voda, še ni raziskana in dokler je na svetu še toliko ljudi, ki bi radi to ugotovili, bodo ljudje vedno znova tvegali svoje življenje, dokler zagonetka ne bo pojasnjena. Človeštvu hočem storiti to uslugo, da se bodo lahko potem drugi posvečali praktičnejšim ciljem.«

Zares, njegov drzni korak je bil pravo izzivanje smrti. Čeprav se je Andree dobro zavedal nedostatkov in nevarnosti takratnega zrakoplovstva in čeprav je dobro vedel, kaj ga čaka v polarnih krajih, čeprav je bil v nasprotju s sedanjimi polarnimi letalci navezan izključno nase in se ni mogel zanesti na nobeno meteorološko postajo, so stopili on in njegova spremljevalca mirno in samozavestno v balon »Oern«. Učenjaki so ga proglasili za fantasta in norca. Toda Andree se je čutil vzvišenega nad zasmehujočo in sramotečo kritiko. Iz njegovih skrbno pretehtanih načrtov je govorila vroča želja prvega raziskovalca, da bi z dejanjem dokazal resničnost svojega naziranja; severni tečaj se da doseči tudi po zraku. S to teorijo je bil slavni Šved, ki ga njegova doba ni razumela, za celih 33 let pred razvojem. Zdaj svet priznava, da je bil Andree prvi in edini, ki se mu je posrečilo pristati z balonom v polarnih krajih. Svet tudi priznava, da je Andree mnogo doprinesel k spoznavanju polarnih krajev. Svoja opazovanja je namreč skrbno beležil in zapiske so našli tam, kjer ga je doletela tragična smrt. Imel je vedno smrt pred očmi, vendar je pa zbral v molku večnega snega in ledu dragoceno zbirko listnatih rastlin, mahov, kamnov in raznih vrst zemlje, za katero so mu zdaj učenjaki hvaležni.

Jadranje z balonom je trajalo samo tri dni in končalo šele 14. julija. Slo je gladko, pogumni možje so se spustili brez najmanjše nesreče na led, potem so pa krenili nazaj. Toda pot nazaj jih je vodila v pogubo. Storili so usodno napako, da so vzeli s seboj preveč prtljage. Zato je balon le počasi jadral naprej. Zašli so v arktično zimo, ki ji niso bili dorasli. Njihovi zadnji dnevi in ure so še zdaj zaviti v temo. Nobenega dvoma pa ne more biti, da niso podlegli lakoti, temveč mrazu. Najprej je umrl mladi Strindberg, ki sta ga tovariša pokopala. Njemu je sledil Fraenkel, zadnji pa je omahnil v večnost Andree. Našli so ga skrbno pokritega z odejo s puško v roki, pod njegovim truplom pa dnevnik in opazovalno knjigo, ki jo je hotel zapustiti potomcem. Kot zasmehovan in zaničevan fantast je bil krenil na pot, kot mrtev junak se je vrnil domov. Kakor imena Friedjof Nansena, Roalda Amundsena, prof. Wegenerja in Malemgreena, tako se leskeče tudi njegovo ime v nesmrtnosti.

Ugodnosti za inozemske delavce

Nemški finančni minister je odredil, da se oproste carine vse pošiljke, namenjene v Nemčiji zaposlenim inozemskim delavcem. Po tej odredbi lahko dovolijo višji finančni organi tudi carine prosti uvoz živil, namenjenih lastni porabi. Pogoj za to je, da pošiljk o količini ne presega prejemkovih potreb. Isto velja za pošiljke tobaka in cigaretnega papirja. Največ pa lahko dobi en inozemski delavec v Nemčiji 100 cigar ali 300 cigaret. Namesto tega mu lahko pošljejo svojci tudi 50 gramov tobaka za pipo ali dobro narezanega drugega tobaka. Če se uvaža istočasno več tobačnih izdelkov se skrčijo poedine količine v odgovarjajočem razmerju.

Prav tako lahko višji finančni organi oproste carine nove obleke in perilo in sicer tako obleke, ki jo ima delavec na poti v Nemčijo s seboj, kakor tudi take, ki mu jih pošljejo neposredno ali pa preko pooblaščene razpredelnice iz domovine. Carine se lahko oproste tudi pralna sredstva izvzemši mila in drugih telesni snagi namenjenih sredstev. Za pripadnike vrste držav so predvidene posebne ugodnosti ali posebni predpisi glede carine prostega uvoza pošiljk. Take ugodnosti veljajo med drugim za italijanske in hrvatske delavce.

Izpremembe v bolgarski državni upravi

Na visokih upravnih mestih v Bolgariji so bile izvršene velike osebne izpremembe. Dosedanji generalni tajnik notranjega ministrstva Angelov je bil na lastno željo razrešen in na njegovo mesto imenovan dosedanji vladni direktor Sofije Goljubov. Na mesto Goljubova je prišel dosedanji vladni direktor egejske pokrajine upokojeni general Gardžikov, ki je bil pred svojim splošno priznanim delovanjem v Traciji vladni direktor Sofije. Kot šefa uprave v egejski pokrajini ga bo zamenjal dosedanji vodja državne mladinske organizacije »Branik« dr. Klečkov. O njegovem nasledniku na mestu vodje mladinske organizacije še ni znano, kdo bo. Imenuje se general Filipov, ki si je pridobil mnogo zaslug za organizacijo bolgarske vojske. Odpuščen je bil tudi dosedanji direktor province Plovdiv, upokojeni polkovnik Angelov pa imenovan za njegovega naslednika.

Pospeševanje pridelovanja tobaka v Grčiji

Grški uradni list je objavil odlok o ustanovitvi prisilnega združenja grških tovarnarjev cigaret. Namen tega ukrepa je pokupiti vse zaloge tobaka lanskih in prejšnjih letin. Drugi odlok prinaša celo vrsto ukrepov glede pridelovanja tobaka v tekočem letu. Zaradi izpremenjenih razmer je odslej dovoljeno pridelovati tobak tudi na eno dremo obsegajočem zemljišču, dočim je moralo meriti doslej zemljišče najmanj tri dreme. Razveljavljena je tudi določba, da tobaka ni dovoljeno pridelovati na neprikladnem zemljišču. Gre torej za pospeševanje pridelovanja tobaka v Grčiji.

V Sofiji primanjkuje stanovanj

V Sofiji zelo primanjkuje stanovanj. Zato je izdala vlada naredbo, po kateri morajo zapustiti prestolico vsi, ki so se preselili po 1. januarju 1941. Poleg tega se bodo morali nekateri uradi preseliti v druga mesta. Tako upa vlada omiliti v Sofiji stanovanjsko bedo.

D. Du Maurier: 44

Prva žena

Roman

»Če ti pravim, da mu ni hudega!« je zlovoljno rekel Maksim. »Zakaj ga ne pustiš, da bi se izgubil? Saj ve, kje je doma.«

Naredila sem se, kakor da ne slišim, in splezala po skali navzgor, proti kraju, kjer sem mislila, da najdem Jasperja. Veliki, razpokani bolvani so mi zapirali razgled, ko sem spodrsavala in se opotekala po mokrem kamnu, loveč se, kakor sem vedela in znala. Maksim je bil okruten, da je hotel tako zapustiti ubogo žival; nisem ga mogla razumeti. Vrhu tega je plima rasla in rasla. Prišla sem do največje skale, ki mi je branila razgled, in ko sem pogledala na ono stran, sem v svoje veliko presenečenje videla drug zaliv, podoben prvemu, ki sem ga bila pustila za seboj, le da je bil ta širji in bolj zaokrožen. Ozek kamenit pomol je odbijal srd valov; onkraj pomola je tvoril zaliv majhno naravno pristanišče. Boja je bila zasidrana v njem, toda ladje ali čolna ni bilo videti. Tudi tu je bil breg bel in skalovit; a tudi bolj strm je bil, tako da je skoraj navpično padal v morje. Drevje je raslo skoraj do nakopičenih alg, ki so pričale, da je voda tu že dokaj globoka; in na robu gozda je stalo dolgo, nizko poslopje, na pol kmečka hišica, na pol čolnarski skedenj, zgrajen iz enakega kamenja kakor pomol.

Na bregu je stal človek, morda kak ribič. Imel je visoke škornje in klobuk iz nasmoljenega platna, in Jasper je lajal nanj, skakal okrog njega in se mu zaganjal pod noge. Mož se je pripogibal in brskal med kamenjem, ne da bi se menil zanj. »Jasper!« sem zaklicala. »Jasper, sem pojdi!«

Pes je vzdignil glavo, me pogledal in zamigal z repom, toda ubogal ni, ampak je še in še bevskal v samotno sklonjeno postavo.

Ozrla sem se. Maksima še ni bilo videti. Spustila sem se med skalovjem prav dol na breg. Kamenje mi je škripalo pod nogami, in mož je vzdignil glavo. Videla sem, da ima poševne oči in rdeča, slinasta usta kakor bebci. Nasmehnil se mi je in pokazal brezzoba dlesna.

»Dober dan,« mi je rekel. »Slabo vreme, a?«

»Dober dan,« sem odgovorila. »Da, da, vreme res ni prida.«

Pazljivo me je ogledoval, ne da bi se nehal smejati. »»Školjke nabiram. Pa jih ni. Nič školjk ni tod.«

»Oh! Škoda, da jih niste našli,« sem odvrnila.

»Škoda. Nič školjk ni tod,« je ponovil.

»Pojdiva, Jasper!« sem zaklicala. »Pozno je. Semkaj, grdež!«

Toda Jasper je bil videti ves iz uma. Morda sta ga bila zmešala veter in morje, kajti oddaljil se je znova in lajal kakor obupan; nato je jel brez vidnega cilja dirjati po bregu okrog. Videla sem, da zlepa ne pojde z menoj, jermena pa nisem imela. Obrnila sem se k možu, ki se je spet pripogibal k tlom in nadaljeval svoje jalovo brskanje.

»Imate morda košček vrvice?« sem ga vprašala.

»A?« je zategnil.

»Imate košček vrvice?«

»Nič školjk,« je dejal, zmajal z glavo in si obrisal izprane, vodenosinje oči.

»Potrebovala bi nekaj, da privežem psa,« sem rekla. »S seboj ga kličem, pa ne gre.«

»A?« se mi je nasmehnil s svojim ubogim, bedastim izrazom.

»Nu prav, nič ne de,« sem dejala. Zamajal se je in me pogledal, nato se je nagnil naprej in mi nameril kazalec na prsi.

»Poznam tega psa,« je rekel. »Grajski je.«

»Da. In zdaj hočem, da gre z menoj domov,« sem odvrnila.

»Saj ni vaš,« je dejal možak.

»To je pes gospoda de Winterja,« sem rekla potrpežljivo. »Domov ga hočem spraviti.«

»A?«

Spet sem poklicala psa; a zdaj je dirjal za peresom, ki ga je nosil veter. Kdo ve, ali bi v lopi našla kos vrvice? Krenila sem tja. vSoje dni je moral biti okrog hišice vrt, zdaj pa je bila trava visoka in zanemarjena, polna kopriv.

Oknice so bile zaprte; gotovo so bila tudi vrata zaklenjena. Brez upanja sem pritisnila na kljuko. V moje veliko presenečenje se je po majhnem naporu vdala; sklonila sem glavo pod nizkim vhodom in stopila čez prag. Mislila sem, da bom našla obi-

čajno shrambo za čolne, polno smeti in prahu, povsem zapuščeno, tla pokrita s konopjem, vesli in klini. Prahu je bilo res mnogo in tu pa tam tudi nekaj smeti, a vesel in klinov nisem videla nikjer. Soba, ki je zavzemala vso dolžino hišice, je bila opravljena. V kotu je stal pisalnik, na sredi miza s stoli, ob steni pa spalni divan. Tudi jedilna omara s krožniki in skodelicami je bila v izbi. Bila je polica, polna knjig, in na zgornji deski so stali posnetki ladij. Za hip sem pomislila, da tukaj nekdo prebiva — morda siromak, ki sem ga bila srečala na bregu — ko pa sem znova pogledala okrog sebe, nisem nikjer opazila sledov človeškega bivanja. Zarjavela rešetka v kaminu že dolgo ni pomnila ognja, na prašnih tleh ni bilo nikjer videti stopinj, posoda na omari je bila pokrita z modrikastimi plesnobnimi lisami. Zrak je bil čudno zatohel. Po ladjicah na polici so bili pajki razpeli pošastne mreže. Tu ni živel nihče. Nihče ni prihajal v ta prostor. Vrata so bila zaškripala na rjastih tečajih, ko sem jih odprla. Dež je votlo bobnal po strehi in škrabljal po zaprtih oknicah. Pregrinjalo na spalnem divanu je moralo biti oglodano od miši: videla sem neenakomerne luknje racefrane robove. In vlažno je bilo v tej temni, moreči izbi, da je človeka kar mraz oblival. Ni mi bila všeč. Komaj sem čakala, da jo zapustim. Glasno udarjanje deževnih kapelj ob streho mi je bilo zoprno. Zdelo se mi je, da odmeva še tu po izbi; in slišati je bilo, kako je curljala voda po zarjaveli rešetki v kaminu.

Urejuje Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno Fran Jeran — Za inseratni del lista: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani